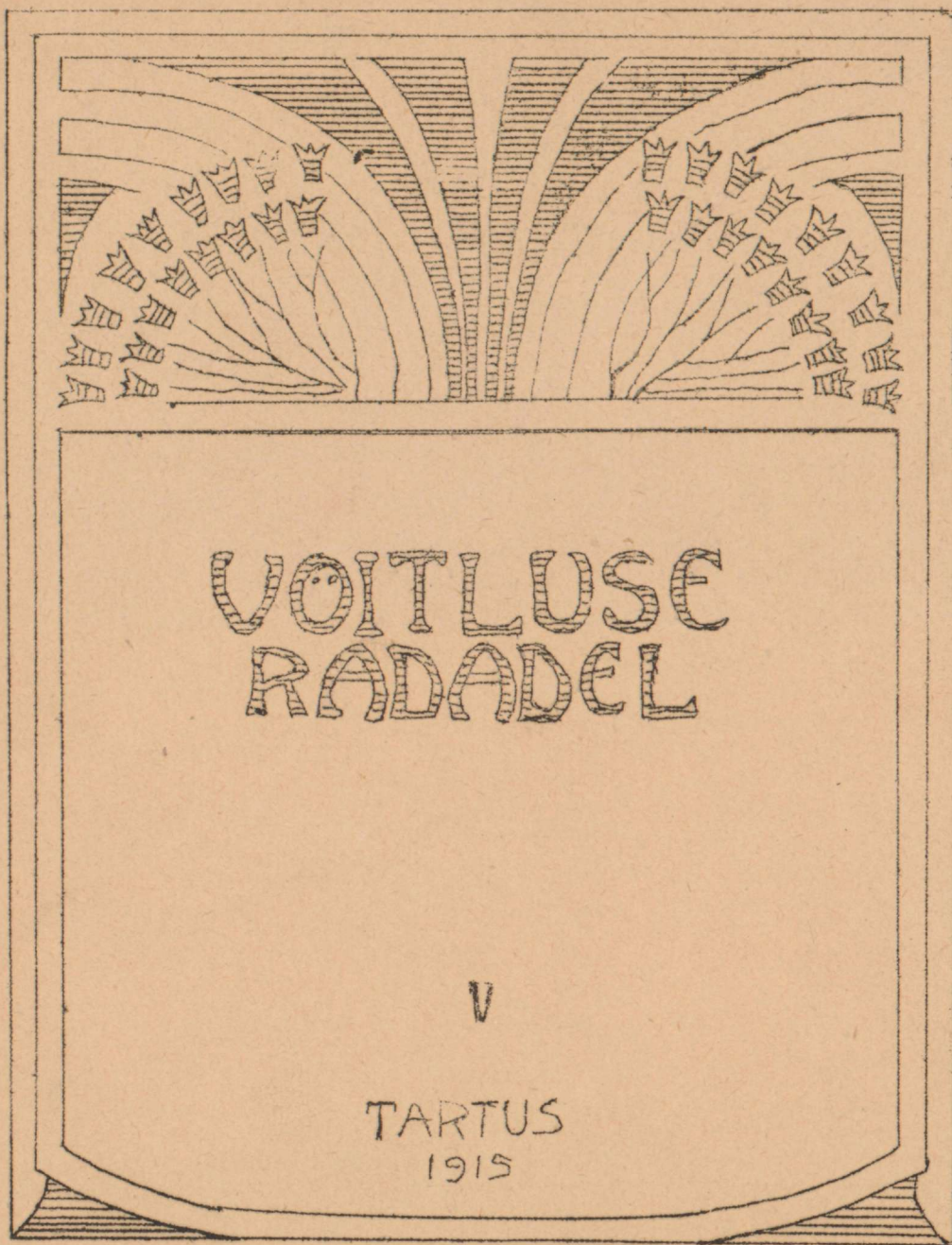

B 3965

VOITLUSE
RADADEL

V

TARTUS
1915

VÖITLUSE RADADEL.

VÖITLUSE RADADEL

AASTATE SADADEL

TUHANDED LAIBENUD VEIHNAD

VÖITLUSE RADADEL

AASTATE SADADEL

OHVRILE TOONUD KAD EIINAST.

LUME LAANED,

KIRSTU KAANED,

VANGI TRELID,

NIISKUND KELDRIID

VIISID SURMALE MU VENNAID,

EHK KÜLL ELU OOTSID NEMAD...

EHK KÜLL ELU OOTSID NEMAD...

KAS PÜSSITIKK

NII TERAV -- PIKK,

KAS PÜSSIKUUL,

EHK VÖLLADUUD,

EHK JUBA MISKI HIRMSAM MUU

ON SULGEND MINU VENNIL SUU... —

ON SULGEND MINU VENNIL SUU... —

NII, ÜLE LANGEND VENDAIDE

JA SELTSIMEESTE HAUDEL

VIID EDASI ME TEE...

JA KUIGI ISE LANGEME

KUI MURRAB SAATUS RAUDANE,

EI KÕHUTA NEID SEE...

ME TEE KÄIB ÜLE HAUDADE

JA KURISTIKU - VÕIDULE.

MIS SEST, KUI LANGEME...

ME KAIME ÜLE HAUDADE...

VÕITLUSE RAJADEL

AASTATE SADADEL

TUHANDER LANGENUD VENNA...

VÕITLUSE RAJADEL

AASTATE SADADEL

VABADUST OTSINUD NEMAD...

PILK TAGASI.

RUTTU, LIIG RUTTU LÄHEVAD MÕODA ROMANTILISED NOORUSE AASTAD. PEATAMATA RUTTAVAD SÜNDMUSED JA LÄBIELAMISED MINEVIKU RÜPPE JA KAOB, TUMENEV MINEVIK ISEGI. AEG HINDAB, MUUDAB JA HÄVITAB KASELLE, MIDA NOORUSE AEGUL KÕIKUMATUKS, PAREMAKS JA KALLIMAKS ON PEE-
TUD; HÄVITAB MÕNEDGI OHULOSSID, PURUSTAB NOORUSE PAREMADGI PÜÜ-
PED, HINDAB ÜMBER HINGELISED VÄÄRTUSED. KAOVAD, TUMENEVAD SIHID,
MIS SIIS HELEDALT JA KUTSUVALT TEGUDELE KIHUTASID; KAOB SEE HINGELINE
TUNG ASTUDA AATELISELE VÕITLUSEVÄLJALE JA ENNAST OHVERDADA; KAOB, LIIG
RUTTU KAOB NOORUSE ENTUSIASMI, MILLELE ÜKSKI VÄLINE TAKISTUS VOITMATU
POLE. JA JÄRELE JÄÄB VALUS MÄLESTUS, TUME MÄLESTUS, „HELKIDE, KAJADE
TUULEHAUD”...

KAKS AASTAT... KAKS AASTAT ONGI SELLEST MÕODA, KUI VANA A...

RUSUDEL, UUS ELU TÄRKAS, KUI KÕRBEKS MÜÜTUNUD AATELISELE PINNALE UUS „PÕLV“
NOORUSEST, ASTUS, OMA KOKKUSAARDE POOLEST, VÄEJAKUJUNENUD NII LOOTUSRIKKALT
JA ELURÖÖMSALT TUNDMATA TULEVIKKU VAADATES TEGEVUST ALGAS, PUHTA NOORUSE
VAIMUSTUSEGA VÕITLUSESSE ASTUS PIMEUSE JA PIMEUSE VÕIMUDE VASTU,
SÄRASID SILMAD, LEEGISESID HINGED, PÜÜDEIST PAREMA, KÕRGETA JALELE, MI-
DA HALL IGAPÄIVANE ELU MEILE EI SUUTNUD ANDA. MEIE OTSISIME ENESELE
TEED JA LEIDSIME PÄRANDAALUSES OHUS, VARAS VÕITLUSES VABA ISIKU PÄRAST
OMA TUNGIDELE RAHULDUST.

NÕRGAD OLID MEIE JÕUD, KUNJUNEMATUD MEIE PÜÜDED, IDEAALID, KUID
SEDA PUHTAMINI ILTA KAHTLUSETA ANDUSIME SIIS IDEAALILE. OLIME VEEL
LIIG NOORED, PUUTUMATUD „ELU-HIIGLASE“ PILKDEST.

MEIL OLI SIIS KÜLLALT USKU ENESESSE JA OMA TULEVIKKU. TULEVIKU
PERSPEKTIIVID PAISTID MEILE SUURTENA JA VARVIRIKASTENA, MEIE ETTEVÕTTED
VÄISID OLEVAT NII KIMULAD, MEIE ISE, MEIE IDEAALID JA ENTUSIASM NII PÜ-
SIVAD JA JOURIKKAD.

JUBA ALGUSELT ENKIS MEIE KESKEL MÕTE OMA PÄRANDAALUST AJAKIRJA
ASUTADA, KUS MEIE OMAID IDEELISED „KATSED“ AVALDAKS, MIS PIMI ULEMA ÜHENDA-
VAKS SIDEMEKS MEIE VAHEL, IDEELISEKS ARENEKKS JA PÜÜETE KAJASTUSKOHIAKS.
MÕTE LEIDIS POOLEHOIDMIST JA ÜHEL KÜLMAL, TUISUSEL JÜULUKUL PÄEVAL TRÜKKI-
SIME ESIMEST NUMBERT... SENNI ON NEIST „KATSETEST“ NELI VIHUKU ILMUNUD.

NEIS VIHUKESTES KAJASTUVAD, OLGUGI NÕRGALT, MEIE HINGELISED TUNGID,
JA LABIELAMISED, PÜÜDED, PETTUMUSED, SISEMISED KÄÄRIMISED LAGUNEMISED
JA EDENEMINE KAHE AASTA JOOKSUL.

NEIL KAHEL AASTAL OLI MEIE ELUS OTSUSTAVDEV TÄHENDUS. NÜÜD ON
MEID ENDISEST PÕLVEST ^{PÄALE} KAHE AASTASE RINGKÄIGU KÄPUTÄIS JARELE JÄÄNUD.
KAS ON MEIL ENAM MINGI MÕTE, TULEVIKKU?

"Võitlus" ELMARKSA "Võitluse RADADEL" vihkudest hakata otsima midagi omapärast. Meille, olnud ju veel faktilist kindlat pinda, kindlat ilmavaate-
telist alust, mis meid äramaarata oleks võinud. Meie olime veel alles
tundelised, meeleolulised ja ainult neis hingelistes tungides võimme
mõndagi omapärast joont leida, mõndagi teravat individualiteedi aval-
dust. Hüntavamad on siis peamiselt vähearvulised ilukirjanduslikud
tööd. Neis peegeldub meie kogusik kõige paremini. Teoreetilised "katsed"
on aga suuremalt osalt lõpmata shabloonilised ja vähepakuvad. Neiski
on tähtis see hingeline element, mis veel omapäraseks ilmavaateks kuju-
neda ei ole suutnud.

Meie edenemine on väga mitmesuguste mõjude all sündinud,
mis meile teatava kuju on andnud. Vanalt ^{alt} pärisime meie tervea-
tenda revolutsioonilised, sotsialistilised ja individualistilised traditsioonid.
Nendele traditsioonidele olime emese ideaalid ja ilmavaate algele-
mendid ehitanud, kõike vaimlist sisu vene revolutsiooniliselt intel-
ligentselt laenates.

Meie oleme kasvanud 1905 aasta revolutsiooni vabamate tuu-
lehoogude all. Meie oleme näinud värske jõudude ülevoolavat tõusu,
oleme näinud suuri rahvamassesid aastasadade unest iseteadvusele
ärkavat ja rõhujatelt oma õigust nõudvat. Kuid meie nägime ka re-
aktsiooni uut võitu, nägime völlapuid, vereleikusi ja tulekahjupe kumasid.
Meie kuulsime omaide isade, vendade, oma rahva valuhoudeid ja rahus-
tajate metsikut hiritamist. See lõi kas meie noorde hinge kustumata
märksid, see tegi meid jäädavalt omaide võidurikaste rõhujate vaenlastes
1905 aasta mälestused, vabaduse võitlus on meie ideelise
olemise keskpunktiks saanud. — "Katsed" esimene vihk algab sõnadega:

MEIE TAGA NENDE RISTID, HAAVAD,
KES ON LANGEND AUSAS VOITLUSES.

AGA MEIE EES ON VOITLUS RASKE
VABADUSE KUNNI LÕPUNI.

NEIS KONARLISTES RIDADES PUUDUB JU REVOLUTSIONILISE INSPIRATSIOON,
REVOLUTSIONILIST TULD EI LEIDU MEIL ÜLEÜLDSE KUIGI PALJU, KUID NENDE
SÕNADE MÕTE MÄÄRAB MEIE JA „VOITLUSE RADADEL“ IDEELISE ~~SISE~~ TENDENTS
KÕIGE PAREMI ARA. REVOLUTSIONILISE VOITLUSE IDEE JA MEELEDU KÄIB
PUNASE NIIDIA KÕIKIDEST VIHKUDEST ALGUSEST LÕPUNI LÄBI.

OLLES RAHVA LAPSED ON MEIL JU LOOMULIKULT RAHVA HÄDAD JA
VILETSUSED KÕIGE LÄHEMAL. SEE PUUDUTAB MEID KÕIGE VALUSAMINI. VAIM-
LISELT EI OLE MEIE RAHVAS VEEL OMAPÄRASELE KULTUURILISELE ARENISELE
JÕUDNUD, EI OLE VEEL SUUTNUD ORJAPÕLVE JÄTISTEST TÄIESTI VABANEDA; FEODA-
LISM EI OLE VEEL LÕPULIKULT KADUNUD, KUNA VERINE ISEVALITSUSE RUSIKAS
MEIE RAHVUSKULTUURILISED PÕUDED MAHA RÕHUB, OLLES ÕIGLUSETA SOTSIA-
AALSE KORRA KINDLAMÕTUGI. —

MEIE „KODUPAIKA“ VÄRIB VEEL „SEITSMESAJA-AASTASE“ ORJAJA ÕC
TUMEDUS, KUID PÕLISED TAMMED EHK MÄLESTAVAD VEEL MUISTSEID VABA-
DUSE AEGU. LAPSENA JUTUSTASID NAD MEILE RAHVA RÕHMUDEST JA VILET-
SUSTEST, JA „NOORED KUUSED“ KURTSID RAHUTULT RAHVA HÄDA ÜLE.

PIKKA, PIKKA, PIIARIKKA,
KANDSID ISAD ORJAIKKE;
VAEST JA VALUST, VAEVARIKAST
NEETUD ELU ME. VEAME IKKA.

RAHVA VILETSUSED ON MEIE NOORUSE PAINAJALIKU PESSITISITI

PRIISMAST LÄBI MURDUDES MEIS ISESUGUSE LOOTUSETA, PESSIMISTLISE
VAATLENISE VIISI, ILMIVAATE LOONUD. MEIE PESSIMISMI, MEIE HINGELINE MU-
RE LASTUS VÄLEVA SOTSIAALSE TUNDE MÕJUL TERVE LOODUSE PAALE. KÜLSKEDE
KOHINAS, METSA MÜHINAS KUULEME OMA HINGE PÕHINELINAIT. RAHYA HÄ-
DAOHKEID EI KUULE JU KEEGI, AINULT „HULUB TUUL, TERMAB TUUK ÜLE
MAA... NÄEB VILETSUST TERVEL MAAL JA IKKA HALEDAHMAKS MUUTUB TA
HÄÄL... TEMAGA ÜHES MURETSEVAD MUSTAVAS METSAS MÄNNID, KURDAVAD
KASED... LEINAVAD LEPAD... FILVED PEIDAVAD TAEVAST, KATAVAD KA RAHYA
RINDA, KAOTADES VIIMSEGI LOOTUSE SÄDEME." JA MEIE KURDAME KASKEDEGA
ÜHES. SEE TÄIDAB MEIE HINGE KURBUSEGA, PÄEEB MEID LAULMA KURBA LAULU:

KUI MA LAULAN, LAULAN LEINAST,
KUI MU SÜDANT VAEVAB VALU,
SEE ON SEST, ET ~~KODU~~ KALLIS KODU,
KODU ARMAS, VANGI RAUAS.

... MU LAUL KUI LASTUD LIND,
KUI TAL PURUSTATUD RIND
VAATEPIIRILT KAOB, YAOB.

*
* * *

Sellest pessimistlisest meeleolust kasvavad välja revolutsi-
onilised puhangud. Revolutsioonilise võitluse aateline perspektiiv
annab meie pessimistlikele tungidele ära määratud sihi. JA KÕLAB KUT-
SEV HÜÜE: EDASI!

NÕURED ITE OLEME VEEL,

EDASI! VABAPUSE VÕITLUSEVÄLJALE VÕITLEMA OMA KANNAKATAVA RAHVA, OMA
ISIKU, OMADE PAREMATE AHADETE EEST. EDASI SINNA AATELISESSE, RASKESSE VÕITLU-
SESSE, KUS TUHANDED ENNE MEID ON LANGENUD, KUS MEIDGI AINULT HÄVINE-
MINE OOTAB.

EDASI! MEIE PÄRALT ON SURM EHK VÕIT,
ELAME VABALT, EHK LANGEME KÕIK.

MIS SEST, ET LANGEME — MEIE IDEED, MILLE EEST VÕITLEME, VÕITLUS ISE
EI HÄVINE:

TUHANDED TORMAVAD MEILE JÄRGI...

SEE IDEE ELUSTAB MEID, ANNAB MEIE ELULE MÖTTE.

...Võitlushüüe huuldel,

ME OHVERDAME ENVID RAHVA TULEViku ALTARIL!..

MEIE USUME, ET ME ENNAST ASIATA EI OHVERDA. MEIE USUME OMA IDEAALI
LÕPULIKKU VÕITU, JUUDE, PAREMASSE MAAILMA.

ÕÖ PÄÄLE LÕPMAIUSEST ILMUB PÄIKE

JA ILMA KANNAKATUSI VALGUSTAB.

...NEIST KANNAKATUSTEST, PISARATEST PÕIMIN PÄRIJA

MA TUMEDAMAL PÕHJAMAADE ÖÖL...

* * *

LÄHETE EDASI JA KATSUME LEIDA NEID KONKREETSEID IDEAALE, MILLE
ELUSSE PROJEKTEERIMINE VÕITLUSE KAUDU SÜNNIB. KATSUME LEIDA VÕITLUSE
SIITI JA VÕITLUSE VORME.

NACU JUBA ALGUSES TÄNENDAIUD, EI PAKU MEIE "TEADUSLISED KATSED"
MIDAGI OMAPÄRAST, VÄLJAKUJUNENUD. SIIN EI OLE KATSUTUDKI SÜGAVAMAT
ANOA, VAID AINULT "AASTA ALGUL" JA "PRAEGUSEL MOMENDIL" ÜLEÜLDISTE KÖ-

LAVATE FRASIDEGA „MAKLAKOVI POLITIKAT“ ARVUSTADA. NII MÕNESKI KIRJUTU-
SES PAISTAB REVOLUTSIONILISTE SÕNADE TAGA MINGISUGUNE SUUNITUD OLEK
JA TUNDELINE ÕREDUS. ÕUDSELT KÕLAVAD KORDUVAD KUTSED „AKTIIVSEMALE
TEGEVUSELE“. LIIG PALJU SÕNU, FRASEOLOOGIAT!

ÜLEÜLDISELT VÕTTES ON SIISKI TÖÖDE SIHT MEIE TUNDELISE TASA-
PANGAGA KOKKUKÕLAS.

„VIITMERLASTE KOHTU PUHUL“ ISELOOMUSTATAKSE VENE AKTIIVIST POOR-
SUGU, KES ALATI RAHVALE LÄHEDAL ON SEISNUD, TEMAGA ÜHES KANNATANUD
JA TA ÕNNE EEST VÕIVELNUD, TULEVIKUSKI SAAB VÕITLEMA. MEIE OLEME
SELLE SAMA NÕGRESOOL ESITAJAD, MEIEGI PEAME ÜHITEMA VÕITLUSEKS OMADE
ÕIGUSTE EEST. VENE REVOLUTSIONIILINE INTELLIGENTS, SOTSIALISTID-REVOLUT-
SIONÄÄRID TOETAVAD MEID VÕITLUSES, SIRUTAVAD MEILE OMA KANGELASE KÄE,
ON MEILE AKTIIVSES EESKIJUKS, SÜTITAVAD MEIS PAREMAD, KÕRGEIMAD TUNGIN
LÖKKELE. NENDE DEVIIS: „VÕITLUSES OMAPIIDAD SA OMA ÕIGUSE!“ ON KA
MEIE HÜÜDSÕNA, MEIE USUME, ET AKTIIVSE VÕITLUSEGA ÜHTEGI UUEMUST LÄBI
VIIA EI SAA, ET PRAEGUST RÕHUVAT POLITILIST JA SOTSIAALIST KORDA AINULT
VÕITLUSE TEEL SAAB HÄVITADA. JA MEIE IDEAALIKSI ON VABADUSEL PÕHJENEV
SOTSIAALISTINE KORD. SEE ON IDEAAAL, MILLE POOLE KÕIGE JÕUGA PÜÜATME. „SIN-
NAPOOLE, SELTSIMEHED, TÄIS PUHAST, ILUSI NÕORUSE VAIMUSTUST, RÕHIME JA EI
JÄÄ ENNE RAHULE, KUI RÄNK KOOREM ÜLEVAL MÄE ÕTSAS ON KINDLISTATUD.“
(„AINULT VÕITLUSES VÕIDAD SA OMA ÕIGUSE!“)

MEIE ILMAVAARDE ON AKTIIVNE, REVOLUTSIONIILINE ILMAVAARDE.
SELLE ILMAVAARDE SOTSIAAL-ÖKONOOMIILINE VORM ON PRAEGUNE SOTSIALISM,
KUNA SOTSIAAL-EETILISE SISU INDIVIDUALISM ÄRA MÄÄRAB. PRAEGUSE
SOTSIAAL-POLIITILISE JA SOTSIAAL-ÖKONOOMILISE KORRA ÜMBERLOOMINE EI OLE
VÕITLUSE AINUKENE SIHT, VAIN SELLEGA PARALLELSELT KÄIB VEEL SOTSIAAL-EETI-

LINE VÕITLUS VAIMEISE VÄIKODANLUSE, KITSUSE, LAMEDUSE JA ISIKUSELUSE VASTU. SOTSIALISTLINE KORD EI GARANTEERI VEEL EETILISE VÄIKODANLUSE KADUMIST, SEST VÕITLUS SEL ALAL ON PALJU RÄHKEM, KUI SOTSIAAL-ÖKONOMIILISEL ALAL. SEE VÕITLUS ISIKU TAIELISES VABANEMISEKS KESTAB KA SIIS VEEL EDASI.

(„LIIUED VÕUVALD VÄRNAS A—S.“) JA ISEGI SOTSIALISTLINE KORD VÕIB AJAJOOKSUL KIVINEDA, VÕIB ISIKUT SÜRUYAKS KONSERVATIIVSEKS ASUTUSEKS LANDA. PRAEGU ON SOTSIALISM VEEL KÄTTESAMMATA, IDEAAL, KUID KUI TA KORRA ELUS REALI-
SEERUB, SIIS EI JÄÄ IMITESESUGU KIVINENDULT SELLE JUURE PEATAMA, VAIN LÄHEB SELLEST EDASI, KKKH UUSI JA UUSI VORME OTSIDES, MILLESSE JUSI EETILISI IDE-
GALE VÕIKS MAHUTADA. („VEE REVOLUTSION JA TEMA KANDJAD.“) IGAVESE MUUTUMISE, ARENE-
MISE PRINTSIIP SÜNTSEERUB SIIN INDIVIDUALISMI PRINTSIIBIGA.

SIIN ON MEIE VAIMLISE ARENEMISKÄIGU KÕRGEIM ASTE. SEE VIIB MEID TAGASI HERZENI ILMAVAATELISTE ALUSTE JUURE, VIIB MEID SELLE VENE AKTIIVSE INTELLIGENTSI, ~~FARE~~ NARODNITSHESTVO, JUURE, MIS HERZENIGA ALATES LIGI KOLMIVEERAND AASTASADA VÕLMU-
KA JÕUNA VENE SELTSKONDLISES ELUS ON PÜSINUD, IKKA EDASI ARENEDES JA TÄIENE-
DES. FILOSOFILIS-AJALOOLINE INDIVIDUALISM, IMMANENTNE SUBJEKTIVISM ON SELLE
ALUS, MILLENI MEIE JÕUDNUD OLEME JA MILLELE MEIE EDASI ARENEDES OMA EETILI-
SE JA AKTIIVSE ILMAVAATE Ehitamine.

* * *

*

KUID „RASKUSE VAIM“ VALITSEB MEIEGI ÜLE. NOORUSEGI ROMANTLLISED, PUHTAD IDE-
AALID VÕIVAD PURUNEDA TÕELISE ELU KIVINENDU PALGE EES. KUTSE VABADUSE VÕITLU-
SE VÄLJALE TÄIDAB MEIE HINGI, KUID ON TEISIGI TUNDEID, TEISIGI ELU PROBLEEME,
MIS ÄHVARDAVALT EES SEISAVAD, OTSUSTAMIST NÕUAVAD. EES SELSAB MEIL AHVATLEV ELU,
KUID HALASTAMATU, TUNDMATU JA PETLIK. KAS SUUDAME ELU TÕSILDUSE VASTU SEISTA,
KAS JÕUAME ENNAST JA OMA AARTEID LÕPUNI VÄRSKED HOIDA. NOORUSE TULI ON KER-
GESTI KUSTUV. SIIS PÕGENEME ROIDUNULT ELU JA VÕITLUSE AREENILT. — JA VÕIT-

LUSE KUTSESKI KÖLAB EBAHELI:

Edasi! kuvi me noored!

Kuvi veel elu meilt julgust ei röövinud!

„KUVI VEEL ELU MEILT JULGUST EI RÖÖVINUD!“ Nendes sõna des peitub meie para
tamata fraagika, kahtlused ja painajalik pessimism. Hirm elu purustava mõju eest.

Meie hinges avaneb „muluva mure kuristik“, tühi ja hirmutav, nagu mõttetu elu.

„EI OLE MIDAGI HIIMSAMAT, VALUSAMAT, KUI IGAVESTI MURE KURISTIKKU VAADATA...“

Või me ju „julguse-tiivul“, „heljuda põhjatu kuristikku kohal“, kuid kuristik uie jääb
igavesti täitmatuks, nagu hinges valu talbi ei lõpe... ja kandli keelis virvenda
vad lõpmatu mure „leina helid“ ning vaikseist pisarast ja läbipaistmatu
sügisöö tumedusest põimitud helitöö heliseb hinges, kui „sügav jumala
ga jätmise meloodia.“

Melanכוללised toonid kõlavad suuremas osas lubletusist. ME-
LANכולל, põimitud võitluse tunnega:

Aeg juube käes... ees võitlus viimne ootab,

Ees kannatused, valu pisarad.

Kuuldavad hinge katkenud helinad:

Jää terveks sõber - igaveseks lähene...

Ja kerkivad südamest enneunistused, muluva mure sügavusest, ning
tunnete hooones:

Mets mereviit vilistab

Ilusat, unistavat, kõlavat.

Leegitsevad vahelgi vägevad tunded ja loidavad mõtted, tunded ja mõt-
ten, kui põhjamaa koidu valgus, ehk võimsad ja vihased, heledavad leegid...

Ah, kuidas nad meelitavad,

Kuidas nad kutsuvad!..

—KUID SEE ON JU „VANGIKAMBRIS“! KA ELU VANGIKAMBRIS! —

MEIE VIIBIME VEEL UNENAGUDE RINGIS, ELU PAISTAB MEIE NOORTELE SILMADELE NII MEELITAV, KUTSUV... „HINGLASENA SEISAB ELU KUUMAYATE SILMADE EES“, TA ÄRATAB ~~ME~~ SÜDAMESSE UUSI HÄÄLI, NII UUSI, KUI IGA TUULE PÜHANG. KUID UNENAGUDE RINGIST REAALSUSESSE TULLES MUUTUB ELU-HINGLASE PILK JÄÄKILTAKS, TA EI OLE ENAM MEELITAV, VAIK KÜLM, TUNDMATU JA SALADUSLIK. TA PILGUS AVANEB MÕOTMATA SÜGAVUS... KUI MURE KURISTIK ENESE HINGES. „VÕERAS, TUNDMATA ON SEE JÄLJENDITE MÄNG, MIDA SÄÄL NÄED, VÄRISEMA, KÜLMETAMA SUNNIB SIND JÄÄPANKADE JA MUSTAYATE LAENETE LÄBITUNGIMATA SALADUS.“ ELU HELGIB, KUI SÄTENDAV VÄRVIDE MÄNG KÜLMAS PIMEDUSES. „NAGU ÖÖLIBLIKAT KISUB SEE SIND LIGI JA KADUNUD OLED SA, ILMA ET SEDA VÄRVIDE HILGUST OLEKSIN MAITSENUD...“

„ELU MERE MÄSSAV LAINE“ EI OLE VEEL MEID PUUTUNUD, KUID MÖÖDA ME TEMAST EI PÄASE.

Kas jõuan sa siis hinge värsket hoida...

Nii et ei tunne rasket peitumist.

Ehk oleme meie isegi liig kerge-meeleolulised. Oleme kindlusetud, muutlikud. On vast ainult teatavat silmapilgud, mil „NÄEKS TORMI, MIS KÕIKE LAGUNEVAT HÄVITAKS! Aga väljaski on pime ja tormi ei ole kahju!“ Kahju ainult! Muud midagi!

Ümbristey elugi ja võitlus on vajunud külma reaktsiooni hõlma. „Punaste aastate“ elustar õhkkond on surnud seisakuga vahetunud.

On ju kustunud verine koit,

Lähedame vabaduse loit,

Kus särasid silmad, tormas rind,

Ja vabaduse võitlus kutsus sind...

„PIMEDUSES AHASTAB RAHVAS.“ TA PAREMAD POIJAD KAOVAD PIMEDUSES... OÕ JA MÄSSAV MARU HINGES JA ÜMBRUSES SEISAVAD NAD, TEADMATA MIS TEHA.“ NII KAOME KA EHK MEIEGI PIMEDUSES, KAOVAD AHTELISE NOORESÕO PAREMAD PÜÜDED. MEIE ÜMBER KASVAVAD MÜÜRID, MITTE AIKULT „VANBIKAMBRI“ MÜÜRID, VAIK ELU MADALATE VÕLVI ALUSTE HALLIO SEINAD. NENDESSE AHELATESSE RAUGEB MEIE NOORUSE VAIK MÜSTUS, NOORUSE USK, TULINE USK ENESESSE JA OMA IDEAALIDESSE, RAUGEB VÕITLUS ISEGI. HIRMUS EI OLE VÕITLUSES LANGEDA, VAIK VÕITLUSE VÄLJALT TAGANEDES PIMEDUSE VÕIDUKS „SUIKSUS MÜRGISES“ RAHULIKULT EDASI ELADA.

KERKIVAD KAHETSUSE SÕNAD KEELELE!

„O, KUS ON MEIE NOORUSE UNISTUS...!“

* * *

KAHTE AASTA JOOKSUL OLEME MEIE OMAS ARENEMISKÄIGUS LÕPULIKU RINGI TEINUD, OLEME JÕUDNUD TEELAHKMELE, KUS TUHANDED TUNDMATUD VÕIMALUSED EES SEISAVAD. MÕÕDA ON AEG, VÕIB OLLA KÕIGE ILUSAM AJAJÄRK MEIE ELUS, KUNA AIKULT NOORUS, TUNDED JA OLSIMISIUNG KÕIK MEIE TEGEVUST JUHTISID. MEIL EI OLNUD VEEL MIDAGI KUIJUNENUD, MEIE OLSISIME ENESELE TULEVIKU TEED JA PINDA, MILLELE OMA ELUTEGEVUST RAJADA. MEIE LIIKUSIME KÕIGU AEG PSÜKOLOOGILISES TUNNETE PIIRKONNAS, MIS ENESELE VEEL LOOGILIST KUJU EI LEIDNUD. IGA ILMAVAATE, IGA AKTIIVSE VAIMLISE VÕOLU LOOGILINE VÄLINE VORM PÕHJENEK TERVENA PSÜKOLOOGILISEL ELEMENTIL. KUI KINDEL JA SELGEMÕNELINE ON SEE ELEMENT, SELLEST RIPPUB KÕIK ILMAVAATE JA VÕOLU KINOLUS JA ELUJÕULIKKUS!

NEED AASTAD OLI VASTULUSRIKKAD AASTAD MEIE ELUS. NENDE AASTATE OLSIMISTELE JA HINGELISTELE LÄBIELAMISTELE EHITAME OMA TULEVIKU.

KUI PALJU HÄVINENUD LOOTUSI, KUI PALJU TULEVIKU UNISTUSI EI KANDNUD NEED AASTAD ENESEGA MINEVIKU RÜPPE! KUI PALJU PETTUMUSI, LAGUNEMISI JA HÄVINEMIST EI OLE MEIE SELLE AJA SEES LÄBIELANUD! KUI PALJU SELTSIMEHI,

KELLEGA KOOS SAI VÕIDELDUD OMA TULEVIKU EEST, EI OLE MEIE HULGAST LAHKUNUD, ENESEGA OSA TULEVIKUST KAASA VIIES!..

ENDISEST PÕLVEST ON MEID ÜRSIKUD JÄRELE JÄÄNUD...

JA MEIEGI, JÄRELE JÄÄJAD, OLEMME TUNNETE PIIRKONNAST PETETUD Loo-
tustega, VÄSINUD HINGEGA ELU HALLIDE, MADALATE VÕLVIDE A.L TÖÖ JA VÕITLUSE
LÄVELE ASTUNUD. RASKUSE VAIMI, KERGUSE JA KÕRGUSE VIHKAJA VAIMI KEELAB MEID
TÕUSMAST „KÕRGEDELE MASTIDEL”, OLGUGI VÄIKESTENA TULEDELA VILKUMA...

KAS OOTAB MEID SEESAMIA HÄVINEMINE, MEIE JA MEIE PAREMATE PÕUETE TUULE
VALGUMINE, NAGU MEIE EELKÄIJAD TERVE AASTAKÜMNE JOOKSUL! MEIE, VÕIB OLLA,
JÄÄME TRUUKS NEILE „KADUMISE TRADITSIOONIDELE”, MEIL PUUDUB IHK SISEMINE
HINGELINE JÕUD, MIS MEID AASTATE HÄVITAVA MÕJU EEST HÕIGAKS.

KADUNUD ON AGA ROMANTILISED AASTAD. MEIE EES SEISAB AIKULT RASKE JA PIKAL-
DANE TÖÖ ENESTE KALLAL, OMA ILMAVAATE VÄLJATÖÖLATTIISE KALLAL, NING ELU JA ENESE-
SALGAV VÕITLUS MÄÄRATUTE PIMEDUSE VÕIMUDE VASTU. MEIE SAATUS ON VAST SIBERI
LUMISTEL VÄLJADEL KADUDA... KUID MEIE KAO ME EHK ISEENESEST, LLTA VÕITLU-
SETA ELU SUITSUSSE SULADES...

EI KAD AGA IALO. IGAVENE SÜNDLOLEMATUS JA LÕPMATA TUNG UUTE VORMI-
DE JA IDEAALIDE JÄRELE RAHVA JA NOORESOO RINNAST. IKKAGA IKKA SUURENEVATE JÕU-
DVDEGA RÜHIVAD NAD VÕIDELDES OMA LÕPVIDEAAALI POOLE. KUI MEIE LANGEMISE VÕI-
DELDES, SIIS JÄÄB JÄRELE MEIE EESKUJU, JA UUED JA UUED TUHANDED ASTUVAD
LANGENUTE ASEMELE VÕITLUSVÄLJALE. JA KUI MEIE JUBA ALGUSEL PURUSTATUD
IDEAALIDEGA VÕITLUSEST PÕGENEME RAHULIKU VÄIKEKODANLUSE VARJU,
SIIS TORMAVAD NAD ÜLE MEIE, ÜLE MEIE VÄSINUD HINGEDE IKKA EDA-
SI, VÕITLUSES SÜGAVALT JA INTENSIIVSELT ELADES — KUNNI LÕPUKS
VÕIDU PÄRG EHI B NENDE PÄÄD.

LAIUL HEINAMAIL.

LAIUL HEINAMAIL, KUS UDU LAUGLEVALT JA UNELEVALT LOORIB
OMA MAHUTUSSE ÜSKA ALEBASTERVALGED LILLEVAED, —
SÄÄL KASTEPISARIS SIIS ROHULANE PIKKA KERIB
ÜHT LAULU HURMAVAT, VERBIDES KÕIK TEGELEMA OMA HÄDASAED.

O, ROHULANE, KUIS ON SU LAUL NII KAHVATU, — SU ÜMBER UDUPIIM!
KAS ON SU LAULUL JUMALIK JA HINGELINE ÕIGUPOOLNE VIIM,
ET NUTAD KORUTADES SAMA, AMMU PAHKUND, LAULU IMELIST,
KÄLJENDADES ELU IGAVAT JA MONOTOONSET SAATUST VAEVALIST!

KAS S'AGI OODAD IGATSEVIL SILMIL UNISTADES VILGELIKKU SURMA EEST,
KASTELBIL UDUKÄIES LÄBI TUULTE VIRANGUTE ILMA PURJITA,
PALVE ALALISELT HUULIL, OOTES OMAL KURISTIKKU KASTE VEEST,
ÕISTE VARJE AEGUL LAULDES UPUTAVAS, PIIMATAOLSES UDUKÄIES SIHITA?
VALEV.

RÄNDAJAD

FRAKSUDES LÖKENDAB TULUKE

NÖRGAL EHA VALGEL,

VIRVENDAB KOLLETAB KULUKE

RÄNDAJA PALGEL...

VINGUDES VIRVENDAB SUITSU RING

LEHKAVA ÖÖ ÕHUSSE

SEGAB ENO TUME, MUST KIBE VING

HALLI ÖÖ UDUSSE...

MÄHEDALT TASANE TUULE HOOG

TULEKEST PAISUTAB...

MÄHEDALT NUISKE ÕHV VOOG

UINUJAIU KAI SVTAB

VALE

RAKSUDES SÄDEMED TÕUSEVAD

ÕÖ VAIKUSE SÜLESSE,

RAMMETULT LAMADES, ÄRKAVAD

ÕÖ RÄNDAJAD ÜLESSE...

FRAKSUDES LÖKENDAB TULUKE

NÖRGAL EHA VALGEL,

VIRVENDAB KOLLETAB KULUKE

RÄNDAJA PALGEL...

E. ANEHIM.

SÜGIS EL.

ON KÄES JU SÜGIS. LOIUD PÄIKSE KIRED
SADAVAD NÜÜD JÄISE KÜLMA MAALE;
KUSTUNUD ON TAEVALT HARDUSTAOLSED VIRED
KAJU EHITADES SÜDEMELE HELLALE JA VAALE.

VIHURAD JA MARULISED PÕHJATUULED

ESURUUVAD JA ENDI HÖLMU KÄLTUND ÕISISTE

OPILDUDES NEID ÜLE UNISTUSTE SÜGISTAEVA PILVI

ALLADOOLE HINGE VALU, TUHAKARVA LAINEID.

KAJAVAD JU TORNIKELLAD HOIGADES JA PIKKAJA

OLETUS: LÕPUS TÄHTE VÄLJADE PÄIKSE VARA LOOJENGUIL

KÄES ON OLVUD SEE AEGUST-AEGENI JU IKKA

AVASURMA SAHVUTES NII KURBI, HELEPÄIVI JÄRGI HINGESTUIL.

ON KÄES KA TUSALUNNID: IGAVESTI LOOTUS KUSTUNUD,

KAOVAD KA ENDSI HELE PÄIVI HERGAND AJAD

MÄLESTUSIS KOSTVAD PURUSTUD AKKORDID, VITVAD ÕIED HÄÄBUNUD

AHASTUSES, VALUS VAEVELDES, MILHINGES NUKRAD KAJAD.

MA MÖTLEN KÄODES VEEL JÄISE, MEELSA KLAASI

SOGAST JOOMA JUVA, MINETADES TULEVAJA VIRGUSI

JA TAHTAN VINDA, VÄSIND SÄRA SILMIS

PIMEL, LÕPUTUL SEPTEMBRI ÕÖL, MIL TAEVAS PILVIS.

VALEV.

SÜGISEL.

ON KÄES N TUGIS LOIND PÄIKSE KIRJED
SABAYAD NÜD JÄISE KALMA MARLE
KATUMAD ON TÄEVN THO
KADU ENHEDER SÜDEMERE HELTAGE JA VÄGE

PAINDUVAD TÜÜNELT KASKIODE LÖTVUUND OKSE SALGUD
TASASTE ÖHTUSTE TÖULTE PUHANGUTE HULJUVAL HIIVEL.
KUUDDUVAH HILISED LEHTEDE KAHINA UNISED MÄNGUD
KUSTUDES IMBACHUTE ANKUDE OJUSKLEVAL VUUEL.
HULJUVAH HILJEINUD VASTISED LEHTEDE SAHINAD
OLLES KUIJAHILIE UNIA, KASTES AKU LEEVLIKUD HOIGED
KARESTIKUL VUOLAKASTI OJAST TÄUSEVAD ASKUSLIKUD HELID
MILLES ON VAIMUSTUS RAVBEINUD SÜHTINUD KAHVATUD KIHID.
OJAVEE UNISESSE LAULVASSE KAEBUSSESSE, VÄSIND JOOKSVASSE

DAJA OJAVEE NÜD ELDI HELE PÄIKSE MURESSE
LITUKAD MIIVUBI HÄÄLED, VAEVALT KUUDDUVAH KAEBUSED,
DAJAK OJURAD LAULUDED TUMENDI MIETSA SUTKUVASSE HILJISESSE
PÄÄVASED SEBASED, LÖPPUTUD MÄTTED JA HÄGEMUSED,

RUJAN AJAVAN MIETADES TUEVA JA VÄGE
SÄÄS LÖMA JUNA MIETADES TUEVA JA VÄGE
VÄLVA TÄEVN UNUVA VÄLVA SÄÄS
DIMEK, LÖBUTER SEDEMBRI OOL, MI TÄEVN DIMEK

VÄLVA

E. VÄLVA

SÜGISÕHTUL.

KUULDUB HALELINE KÕHIN —
VAIKITU TUVTE LAUL
KATUSE — HALLUVUD RABIN —
SÜGISE VETE KARNEVAL
NUTAB SÜGISE TAEVAS,
NUTAB KA SÜDA MU SEES,
MIKS ON SÜDA NII VAEVAS
JA SILMAD PISARA VEES?
KUULMATA NUTAVAD PISARAD
PIKIL PORISIL TEIL, —
LOOTUS JA ÕNN ON TEADMATA, —
UJUVAD JUBA EHK VEIL.
EHK KÜLL MILLEGIST POLE NUTTA,
—SEST SIIS NII ISEÄRALIK VALU,
SEST MAKA KEDAGI EI PALU, —
MU NUTTU EI SAA KEEGI VÕTTA...

VALEV.

Õõ must...

Õõ kole must,
ILM ELU KÜTKEID KANNAB,
KUS AHELAT KÕLA KUULEB MAA.

-Töö pole lust,
SILM VALU OHKEID ANNAB,
Must-orjajate õla muljub-ta.

TUUL VALI KÜLM
IA LÕÖTSUB, LUME KANNAB,
KUI RASKEID MURE MULJEID KANVA PÄÄL!

NÄOL LEINA ILM -
IA SÜDA SURVEL KURNAB
MU HINGE, VALUHELIL HÖÖGAB HÄÄL!

E. ANEHIM.

PILDIKENE EESTI HARITUD SELTSKONNA ELUST.

OI SEDA ILU, OI SEDA ELU JA LÕPMATA KIIRT EDU, MIDA EESTI RAHVAS PÄÄLE ORJAIKKEST VABANEMISE ÜLES ON NÄIDANUD, — NII LÕDMITAVAD RÕÖMSA TULUS MEIE KODANLASED.

MEIE MAA, MEIE RAHVAS LOOB ISE OMA TÖÖTUSE, KAUBANDUSE, LOOB I OMA KUNSTI, TEADUSE. ÜHE SÕNAGA LOOB ISE OMA EESTI KULTUURI.

TA TÕESTI, KES VÕIB ÜTELDA, ET MEIE MIDAGI EDU TEEL ÄRA POLE TEINUD ET MEIL KULTUURI VÄLJAL SAMMUSID ASTUTUD POLE. KAS EI SEISA MEIE KIRJAOSKAMISE POOLEST, NAABRIST, VENEMAAST EES, KAS ÜLIKOOLI HARIDUSEGA MEESTE PROTSENT MEIL SUUREM EI OLE, KUI SÄÄL.

SALATA EI VÕI, MEIE OLEME KÕIGIS SELLES VENEMAAST EES. ISEGI ÜLEÜLDINE MAJANDUSLINE SEISUKORD ON MEIL PALJU PAREM, KUI VENEMAAL. MEIL NÄGA ETTE EI TULE, INIMESED NALGA ÄRA EI SURE. — KÜLL SAAB AGA VENETA-LUPOEG JA TÖÖLINE TÜHJA KÕHTU ARU TIHTI KANNATADA.

LÄRJELIKULT ON MEIL KODANLASTEL ÕIGUS HÕISATA — OI SED EDU, ELU ILUSAT ELU!

AGA... AGA ÜKSAINUS RUMAL JA JONNAKAS AGA SEGAB SELLE HO KAMISE KÕLGA. AGA, KUI MEIE NII KIIRESTI MAJANDUSLISELT EDENEME, K MEIL HARIDUS, ISEGI ÜLIKOOLI HARIDUS NII KIIRESTI LAIALI LAGUNEB, SIIS PEAB KÜLL VAIMLINE ELU, KÕRGE M, PUHTAM AATELINE ELU MEIE KESKE ÕITSEMA. MEIL PEAKS OMAD VAIMU KANGELASED — TÜSEDA D TEADUSEMEH LDOOMEVÕIMULISED, VIJAKAD KUNSTNIKUD OLEMA, KES EESTI NIME VAIM VALLAS MEIE VENE NIMEGA TACAPINNAL HOIAKS, EHK TEMAST KÕRGEHALEGI VIJK AGA MEIL EI OLE NEID. MEIL EI OLE MITTE ÜHTEGI TÄHTSAMAT TEA

ees, ühtegi silmapaistvamat kunstnikku. Vähe sellest, meie nõnda ni-
etatud „haritlaste kiht“ on vaimliselt lõpmata vilets tühine. Kolme-
ümme aastases vanaduses kaotab meie haritlane kõik vaimlised
võid. Ükski uus aade, uus mõttevool ei tungi evangeeliumi ajudeesse, ei
kane tema südant kiiremini tüksuma. Kõnelemata veel tema omist
originaalseist tõist. Kena kohakene on ju käes, pak, võt sissetulek
v suur küllalt, et naist ära toita, tütar-poega kasvatada, jatkub
„vusta päeva“ jaoks pankagi panma. Mis siis veel rabeleda ja ennast
vevata. Kui vahest siiski miski tohtri või advokati herrade südameid
kõuma ajab, siis on see küll „oma laenu asutuste“ kasu jagamine, —
tulus dividendi päev, ehk jälle unnavalimised.

Pääle selle ulmub terve meie haritud seltskond oma pehmes pe-
rekonna pesas, oma abikaasa hõlmas, — ja hõikab: oiseda ilu, elu, seda
ilusat elu!

Ja kui seda meie „oma Eesti kultuuriks“ nimetada, siis peab a du
tema sünnitajatele andma, nad on seda kõige visadusega kätte
võitnud ja ka täielikult saanud, mis tahtnud.

aga, kahjuks, selle kätte saadud „kultuuriga“ ei ole meil midagi
gi hõisata, midagi uhkustada. Viletsad oleme, vaimliselt lõpmata nõrid
ja lamedad.

Meil üteldakse enese vabanõuseks, see on alles esimene harit-
laste põlv, seeleparast on üleliigne temalt sarnast aatellikust, vaim-
list kõrgust j. m. e. nõuda. Meie haritlased olla ise oma jõuga ja nõuga oma-
le teed hariduse poole rajanud, ise kõike seda kätte võitma pidanud,
mida nähtuseks õhtu Europa noorsõgu oma vanemalt saab. Meie tee-
nida üliõpilane ise õppimise jaoks raha ja kulutada hulka energiat

SELLELE ÄRA, SELLEST SIIS TÄLLAGI ESIMISE HARITUD PÕLVE VAIMUNE LÕTVUS.

VABANDUS ON ILUS JA, PÄÄLISKAUDSELT VAADATES, KA KAUNIS MÕJUKAS. KUID ÜLESVÕETUD KÜSIMUSELE LIGEMALE MINNES. NÄEME, ET ETTE TOODUD VABANDUS KAUNIKESELT LONKAB.

Ei või just ütelda, et kõik meie üliõpilased ise oma jõuga edasi rühivad. Paljud, kui ma ei eksis, pool saab kodust, sugulaste käest, või jälle pankadest oma õppimise jaoks tarvisminevat raha. Tähelepanu on majandusline kitsikus võiks ainult poolele meie nooresoole halvavalt mõjuda. Aga kuhu jääb siis teine pool. Pange meie üliõpilaste ja üldse nooresoo elu tähele, siis näete, et sääl täieline vaimune lõtvus valitsemas on. Meil puudub see puhas, ülendav nooruse vaimustus, mis näituseks vene nooresoo keskel valitsemas on. Vaimlised huvid on meie noorte keskel sedavõrd mikroskoopilised, nooruse vaimustus sedavõrd haiglane, jõueiu ja vilets, et nist peaaegu kõneldagi ei maksa.

Õtsekõne pääle talupoegade vabastamise, kui inimesi vähegi hingata lasti, näeme meie vene rahva seast väljatulnud noorte keskel võimsat tungi hariduse poole. Kuid seda on vähe. Nende teaduse janu, nende vaimlised huvid olid misvõred, et nad sellega, mis koolides, ülikoolides anti, rahule ei olnud. Nemad ühinesid ringidesse, ühiselt tormasid õntu Euroopa mõttevoolude keerduseltsimehelikult aitand teine teist sellel konarlisel enesehariduslisel teel. Omandasid kõik, mis kätte said ja mida rohkem omandasid, seda rohkem kasvav tarvidus; ikka sügavamale, laiemale tungib noor vene разкочинець. Tä omandas väljamaalt kõik, mis sai ja tõi vastuvõetud teadused oma kodumaa pinnale.

Töötas siin omandatud materjali olude ja oma rahva
hingel kohaselt. Labi Noorpõlv sirgub, asub ajaooksul
seltskonnas juhtivale kohale, kuid kind omandatud vaa-
detele ei pööra ta mitte selga. Ta töötab nende kal-
lal, arendab neid ja loob lõpuks uued, originaalsed
mõttevoolud, mis tema isamaa rahva iseloomu ja aja-
looliste traditsioonide kohased on. Mingu need mõttevoo-
lud vanade, hallidetanud vaadetele risti vastu, tulgu
nende kahe voolu vahel äge võitlus, - vene noorsugu,
vene intelligents on võitluse valmis, et oma aateid kaitsta.
Põlv põlve järel tuleb vaimustatud vene noorsugu, oman-
dab oma eelkäijate vaated, parandab ja uuendab neid, ning kan-
nab neid edasi. Vene intelligents on arusaanud, et ükski are-
nemine, ükski edu seal olla ei või, kus absolutistid ja vanad seis-
suslised müürid valitsemas on, sellepärast on ta aatimust
ajast enesele ülesandeks seadnud oma kodumaad, oma rah-
vast vägivalla vahitsusest ja müürikkude rõhumisest vabas-
tada, on asunud rahva vabaduse eest võitlema. Teise sõnaga
võtab elavalt poliitilisest võitlusest osa, raiub ühes rah-
vaga teed parema, ilusama tuleviku poole. Kuskil
maal ei ole intelligents sarnast ülesannet enesele võt-
nud, kui Venemaal. Sellepärast au veneharitlastele!

Kes saaks aga ütelda, et vene "разночинцы" kin-
del materiaalne põhi all^{ole}, kas ei ole tema niisama, või
veel rühkempi, kui meie noorsugu, ise enese jõu peale toe-
tama pidanud. Aga vene nooresoo keskel ei leia teie mitte

41
sarnast vaimu lõtvust, huvide puudust, kui meil. Õige, ka me
meie noored rühivad ülikoolidesse. Aga neile on liig pal-
ju juba sedagi, mis seal pakutakse, ei hakka nad ennast
võevama, omi päid murdma, et seda, mida inimkonna
paremad jõud loonud, mändada, ei hooli nad enese
ja oma rahva sügavamast vaimu elust midagi. Meie
noored on sihiks on pehme pesa tulevikus, kasulik koht ja
täis kikkur, — üleselle tema huvid ei kulata.

Ja veel poliitika? — Jumal hobia selle eest! See
ei huvita neid mitte põrmugi, see on vastik neile, hae-
ruvääri line on poliitiline tegevus nende silmis, ta rojast-
tab meil „valgeräekesi“. — Olen ma siis mõni inimeste
õpetaja, või ilma ümberlooja — nüüisi tähendavad nad
ironiliselt, kuna aga ehesel midagi muud suuremat,
kaustamisevääri lise mat üles seada ei ole.

Ja rojastab siis tõesti poliitiline võitlus kedagi?
Oh ei! Vene noorsugu, vene intelligents on poliitilise
võitluse oma esimeseks sihiks teinud, — on ta siis tõesti selle-
pärast kehveim, viletsam, kui meie oma? On vene harit-
lased selle pärast teistel vaimu tegevuse väljadel vähem
ära teinud, kui meie oma?

Kui halastamise väärt viletsad tulevad mulle meie
haritlased ette, kui ma selle küsimuse peale vastama
peaksin hakkam. Venelastel on oma teadus, oma kunst
sarnane, millest meie alles unistama peame.

Nagu teada, oli Puschkin dekabristidega lähedas ühen-
duses. Teda ei tahtud seltsi ainult sellepärast võtta,
et valitsusele mitte juhist anda P. ärahukkamiseks.
Puschkin ise tahtis väga dekabristide tegevusest osa
võtta. Ühest vahejuhtumisest P. ja dekabristidega
vahel jutustab dekabrist Jakuschkin järgmist: hukka-
dekabriste kogus kord juhtumisi Kamenkosse kokku. Nende
keskel juhtus ka Puschkin olemine. Aega saadeti üliõbu-
sasti mööda. Vahepeäl muutus juht tõsisemaks ja hak-
ti kõnelema kodumaa viletsast seisukorrast. Siin ha-
rutati kodumaa väevõimu valitsusest päästmise abi-
nõusid. Orlov küsaskas, mis koosolijad salaseltsidest ar-
vavad ja rääkis ise nende vastu. Puschkin, kes salasel-
si olemasolust midagi ei teadnud, "с жаром доказывал
бесполезность, какую бы только принимали Майдане обузе-
емъ России" - ütles Jakuschkin oma meenutuses (Вос-
поминаніи Вьетнику 1905, nr. 2). Aga, räägib jä edasi, mina
püüdsin salaseltsi vastu rääkida ja tõendasin Rajevski-
le, kes ka siin oli ja P. ühel arvamusel, et meil vene-
maal salaselts edeneda ei saa, sest keegi ei võtaks
temast osa. Ja jätkasin, kui meil salaselts juba oleks,
kas astuks teie, sinu olijad sinna liikmeiks. Rajevski
vastas: „ja”. Sellepäräle ulatavad Jakuschkin R. kätte,

KES TA KA VASTU VÕTNUD. JAKI SEHKIN PÄHVAFANUD KORRAGA
 = НАЕРМА JA TÄHENDANUD, ET MIDAGI SARINAST OLEMAS EI O
 OLE, TEMA AINULT TAHTNUD MEHE SÕNAPIDAMIST JÄRELE PRO-
 VIDA, SE SELLE PÄRA PALJA PÄRAST OLMUD PUSCHKIN KÕIGE
 ЕНАМ НИККЕР, ТА „перед этим уверив нас, что Стаиное
 общество или существовать, или тут же получить свое
 начало и он будет его членом". KUI TA NÄGI, ET SEE
 PALJALT NÄLI OLI SIIS OLI TA ÜLENI PRIKASTADES PÜSTI HÜPA
 NUD JA PISARSI LMIIL TÄHENDANUD: „я никогда не был так
 неостлиб, как теперь; я уже вынул жизнь мою благодаржен-
 ную и высокую цель перед собой, и все это были только зло
 шунка”

1827 AASTAL, KUI DEKABRISTID JABA VANGI HOOME-
 TESSE TOIMETATUD OLID JA KUI PUSCHKIN MURAVJEVAGA, KES
 SIBERISSE ONIA MEHELE JÄRGI SÕITMA PIDI, JUMALAGA JÄTMA
 TULNUD, TÄHENDANUD TA M-LE: „я очень пощмаю, почему
 эти сегодня не хотят примитиь мнн в свое Общество;
 - я не емоль этой м снн”

NII RÄAGIB SUUREM MEES VEKE INTELLIGENT
 SIIS SEAST POLIITILISE VÕITLUSE KOHTA, KAS EI OLE PUSCH-
 SEHKIN TÕESTI SELLEPÄRAST, ET TA POLIITILISELE ILITAVATELE
 VÕILLUSELE NII KIRGOLISELT KAASATUNDIS, MIDAGI SUURT LOONUD
 EHK TULETAGE DOSTOJEVSKIT MEELE, TA VÕTTIS VE TEGEVOLT
 POLIITILISEST E SALASELTSIST OSA, - EI OLE TA SIIS KA
 MIDAGI INIMKONNALE ANNUD? VÕTKE TOLSTOID, BARRID
 J. H. ED. - NEEDE ON KÕIK POLIITILISES VÕITLU =

SEE KÜASA AIDANUD, EHK TALLE KAASA TUNNUA, NEMAD
HAEVAD SELLES VÕITLUSES „ВЫСОКИМ ЦЕЛЮ“ MIS „ОБЛА-
ГОУРАЖИВАЕТЬ ЖУЗНЫ“ АГА MEIE, VILETSAD MEHIKESED
KÜKITAME KIVI OTSAS VÕI LAHAME PEHMES PESAS JA SÄH-
KAME KIHUTISELT - EGA MEIE ILMA ÜMBER LÕVIAD POLE,
POLIITIKA TÄHISTAB MEID KÕRCEMATE SIHTIDE SAHVITA-
MISEL. MIS ON SÜS PEEDE KÕRCEMAD SIHID, MIDA ME SAA-
VULTA DA TÄHAME, MIS OLEME ME POLIITILISE PASSI-
SUSEGA KÄITE SAHVIND.

- Midagi!

MEIE PAHEME AGA ÜLIÜPILASE PÕLVES VÄRVI MÜTSI
PAHE, SILEVAD RÜÜDED SELGA JA ARVAME ET ÜHTU-
EUROPA KULTUUR TULEB VÄRVI MÜTSI JA ÕLLEKANNU
KANDU MEILE JA MUUTUB MEIS MEIE „OMAKS EESTI
KULTUURIKS“. VÄHEMALT NÜ KÕNELEME, ET EUROOPA
KULTUURI OMA OMA MINE MEIE SIHT ON. АГА VÄRVI MÜT-
SIL ON KA OMA TEINE JEA KÜLL: TA AITAB PAREMAT
(RANAKOVI PÕHJUST) EESTI HEIDU NÄISEKS SAADA, AITAB
PAREMAT KONTA LEIDA. MIS VEEL SOOVIDA! NÜ LÄNE-
ME MEIE PÕLVEST PÕLVE NÕIDRINCI MÕÖDA PESALASE
IDEAALI NÕULE JA HÕISKAME ISE - OI SEDA EDU, FLU,
ILUSAT FLU! SIHTE POOLE EI LÄNE MITTE ÜKSI NEED, KEL
KITSAS PIHUS, VAIDA KANNEED, JA JUST ENHMASTI NEED,
KELLEL KÜVA MAJADUSLINE PIND (ALGE ALL ON.
MÕNEA ÜKSIRIND KENVEMAST JÄÄVARKI HATELISELE PIINDA-
LE. OELDANSE, ESIMISE HORITUD PÕLVALT EI VÕI MIDAGI
MÕÖDA, TA EI OLE JH UMILT VÄHEMALT ÜHTKI VAIMLIS

VARA SAANUD, NENDE HARENEMISE AJAL PUUDUSID „HARIDUSLISED TRADITSIOONID“ J.N.E. Kõigis pidi noorpõlv ise ümberkõbama ise „valguse“ allikaid otsima.

ÕIGE, SELLE VASTU MA EI VAIDLE. MA TAHAKS AINULT TÄHELE PANEMIST SELLELE JUHTIDA, ET SE ELU NÄITELAVALT KÕRVALE MINEV ESIMENE HARITUD PÕLV OLEKS PIDANUD VÄHEMALT TURGENEVI LAORETSKI VIISI OMA JÄRELTULEJATELE SARNAST TEEDE NÄITAMA, MIS PRAEGUST NOORTSUGU MITTE ENAM PESALUSE POOLE EI VIKS, VAID KÕRGEMASSE PUHTAMASSE AATE ILMA KANNAKS.

ESIMENE HARITUD PÕLV OLEKS PIDANUD SEDA „KULTUURLIST“ PÕLEMIST PÕHJAVI LÄBI PÕLEMA, OLEKS PIDANUD OMAD SIHID VÄHEMALT UTILITARISMIST PUSTAMA, MIS NENDE HARIMATA VANEMATE POOLT NEILE PÄRANDATUD...

AGA MIS TEEVAD MEIE HARITUD EELKÄIJAD. NEMAD ASUVAD JUST SELLESAMA LEIVAKÜSIMUSE SEISUKOHALE, KUS NENDE EELKÄIJAD OLID. — SELLE ASEMELE, ET AATELIKKUST NOORESOO KESKELE ISTUTADA, RÕHUVAD NAD SELLEGI OTSIMISE TUNGI MAHA, MIS MÕNEDES ÜKSIKUTESKI PEITUB, HÄVITAVAD NOORUSE VAIMUSTUSE, MIS JU ÜHEKS TÄHTSAMAKS EDU TINGIMISEKS ON.

Nii, näituseks, NUKKIS E.T.G. Koolivalitsus oma õpilaste keskel nende üksikute järele, kes olid julenud mineva aasta esimese mai üleskutseid koolis laiali laotada. „Haritlaste“ päaluu ei suutnud sellest mitte jagu saada, et see „kuritegu“ omelti paremate hingemaduste sunnil korda saadeti, et aktiivse tegevuse himu ja kaastunne rahva viletsustele „kuriteo“ põhjused olid. Meie „haritlased“ EI SAANUD

JA EI TAHTNUD SELLEST JAGU SAADA. TEGU OLI SEADUSE VASTANE
JA NENDE ARUSAAMISE JÄRGI KÕIK, MIS SEADUSE KEELDUD ON KURITEGU.
OLGU NÜÜD LENDLEHTEDE ENESTEGA LUGU KUIS ON, VÕIB JU NEN-
DE POOLT JA KA VASTU RÄÄKIDA, VÕIB NENDE LAIALI LAOTAMIS MÕNI-
KÄRD. ÕIGUSEGA HÄDAOHTLIKUKS LAPSEMÄNGUKS PIDADA, VÕI AINO
KALLASE ÕTELUSE JÄRGI SEEDA TEGUVIIT, "GEMAALSEKS RUMALUSEKS
NIMETADA", MIDA AVVAHÄRT PROVA NOORTELE LAHKESTI ANDEKS ANDA
TANAB, - ABA SELLEST PEAKS OMETI ARU SAADAMA, ET NOORES OO
KÕIGE KÕRGEMAD, PUHTAMAD JA HÄÄSÜDAMLISEMAD SOOVID SAR-
NASE TEGUVIISI VÄLJA KUTSUVA.

MEIE KOOLI LAPSED OLEKS PIDANUD NOORI NENDE PAREMATE
HINGEVALDUSTE JUHUL TOETAMA, NEILE TEED NÄITAMA J.M.E. AGA
MIS TEEVAD MEIE HARITLASED. NAD KÄIVAD ALATUL VHSIL KODUS
ÕPILASTE VANEMATE JUURES ÕPILASTE ÜLE JÄRELE NUUSKIMAS,
JUHIVAD KASVATAJATE TÄHELEPANEKUT ÜKSIKUTE, KAHTLISE ALLALAN-
GENUD ÕPILASTE - SIKKUDE PÄALE, KELLEGA KASVATUSE ALUSEL - TAL-
LEKESEL MITTE SOOVITAV EI OLEKS LÄBIKÄIA. KEELDASE VANEMA-
TELE VÕI KASVATAJATELE KÕVASTI ÄRA ÕPILASELE NUUSKIMISE ÜLE
MIDAGI TEATADA, SEE ON, SE KÜLVATAKSE AVALIKULT VIHAVAEMU KAS-
VATAJATE JA LASTE VAHELE, PURUSTATAKSE VASTASTIKUNE USALDUS
ÄRA, MUUDETAKSE LASTELE KODU PÕRGUKS. KÄIB SARNANE SALAJA-
NE NUUSKIMINE TÕESTI KASVATUSTEADUSE PÕHJUSMÕLETEGA KOKKU?
VAADAKE, SARNASEID TRADITSIOONE JÄTAVAD MEILE MEIE HAR-
RITUD EELKÄIAD PÄRAMDUSEKS.

KUID EI LEPIA AINULT NUUSKIMISEGA. HAKATI KOHE VENE VA-
LITSUSE MOODI KÕRIS ÜSİKUID, NIMETATUD SÜÜ PÄRAST KAHTLUSE

ALLA SAHUVIID, ASIKUID TAGA KIUSSAMA.
ISEGI VANAMEELSEIS KROONU KESKROOLES, KUS KALENDLEH-
TI LAIALI LAOTATI, EI VÖTNUD KOOIJUHATUSED SEL PUHUL SARMA-
SEID ALATUID NUUSKIMISI ETTE.

SIN NÄEME NÜÜD ET MEIE ESIMENE HARITUD PÖLV EI OLE MITTE
JUKSE KARVA VÄÄRTKI OMADEST HARIMALA EELKÄIGATEST OMA HIL-
LISE JA VAIMLISE PEENSUSE POOLEST EDASI LÄHMUD. VAIMLINE TAGUR-
LUS, SALLIMATUS JA KOHMETUS — ON ENDISED, TUNG PESALASEKS SAA-
DA — ENDINE. MIS ON SIIS MUUTUNUD? VAHEST AINULT MEIE HARITLAS-
TE VÄLIMUS, NENDE ELUVIISID, KOMBED ON ROHKEM PEENE MAKS LÄI-
NUD, ROHKEM SCHIKI OMANDANUD JA SEE OLEKS KÖIK.

EI OLE SIIS IMEKS PANNA, ET MEIL ÜKSKI UUS MÖTTEVOOL EA
EMESELE PINDA EILEIA. MEIE „HARITLASED“ ON NII SAMHA, KUI MEIE
TÖÖTAVAD KIHID VAIMLISELT SURNUV PUNKTIL.

KUI KADA TAUMBITAB TONISSON OMA RAHVUSLIST AADET, AGA
EI LEIA EGA LEIA LAIEMAT PINDA OMA VÄÄDETELE. SELLE AJA SEES,
KUI MEIE RAHVÄ KESEKEL RAHVUSLINE AADE IDANEMA LÖI JA ESIMESI
KASUSID AJAS, ON VENE INTELLIGENTS MITMED UUED MÖTTEVOOLUD
LOONUD JA NENDEST VÖTAB SÜDİKALT KOGU NOORSUGU USA. MEIE AGA
VEAME JA VEAME OMA RAHVUSLIST AADET JA EI OLE KVIGI KAUGELE
ÄRA SAANUD. MEIL POLE TAISEGI KÖLLALT SELGESTI VÄLI TÖÖTA-
TUD, PUUDUVAD KINDLAD, ETTE NÄHTUD SIHID, KINDLAD VANKUMATUD
VORMID, MIS IGA VÄHEGI VÄLI AKUJUNENUD MÖTTEVOOLU ESIMESED
TINGIMISED ON.

PUNASIL AASTAIL TEKKIS „NOOR EESTI“ — UUS MÖTTEVOOL, KES
SOTSIALISTLIST LAADI KANNAB. AGA KUS ON MEIL LAIEM NOOR ESOD

KIHT, KES SEDA MÕTTEVOOLU OMAKS VÕTNUD OLEKS JA TEDA EDASI KÄI-
NUVD.

MEIE „HARITLASED“ EGA KA LAIEM RAHVAKIHT EI OMANDA NI
KERGESTI ÜHTEGI UUT VAADET, ÜHTEGI UUT MÕTET. IGASUGUNE UUS
TEGEVUSE VÄLI — SEE KOHUTAB EESTLAST, SEDA KARDAB JA KUI SURMA.

NIISIIS, VÄIDE, NAGU OLEKS MEIE AATELINE VAESUS SEL-
LEGA ÄKA SELETATAV, ET MEIL ALLES ESIMENE HARITUD PÕLV
ON, — JA ARVAMINE, NAGU JÄTAKS SEE ESIMENE PÕLV OMA
JÄRELTULEJATELE KÜLLALT KÕRGEID JA TUGEVAID HARIDUSLISED
TRADITSIOONID JÄRELE — TÄIESTI PÕHJENDAMATA ON. FAKTID,
MILLES ÜHE (E.T.G. VALITSUSE KOHTA) EHE TÕIV, RÄÄGIVAD SELLEST
ET MEIE HARITLASED ALLES UTILITARISTLISTE SIHTIBEGA ON JA OMA
VAADETE POOLEST KAS VANAMEELSEID, ENK PAREMAL JUHTU-
MISE OPPORTUNISTID.

ÜKSIKUD MÕTTEVOOLUD ON VÄLJAKUJUNEMATA, SELTSKONNAD
NENDE VASTU TÄIESTI ÜKIKÖIKNE JA KÜLM.

SELLE PILDIL HALLILT FOONILT PAISTAVAD MEIE HELEDA
TE TÄPPIDENA VÄIKESED E MESE HARIDUSLISED. SALA RINGI
ÜLIÕPILASTE, ÕPILASTE JA TÖÖRAHVA KESKELT SILMA. MÕNEB NI
RINGIKESTEST ON JUBA KAUEMAT AEGA AJALOO PINNAL FIGUREI
RIVUD. VÕKS ARVATA, ET ELU OMETI SIIN KIIRE TEMPONA Voola
ET JUST VÄLISTE TAKISTUSTE, SURUMISTE JA SELTSKONNA TUL
OLEKU KIUSTE INIMESED SIIN ELAVALT KÕIGIST ELUMÄHTUSTEST O
VÕTAVAD, ET JUST SIIN VALMIB VEIDIHAAVALSEE KOGU INIMESI
KES EESTI SELTSKONNA TEMA VAIMLISEST KAMMITSAST PÄASTA
AGA LÄHEMALT SEDA ELU PULSI JÄRELE UURIDES, MIS SIIN

tuksub, leiame, et ka tal haiguse sümptoomid ei puudu. Kui-
gi siin sarmasest jämedast pesaluse paleusest avalikult
eikõnelda, nagu seda seltskonnas tehakse, siiski puudub
siin voolav nooruse elu, värike, tunderikas nooruse
hing, kes elu näрусuste ja ülekohtu vastu elavalt pro-
testi avaldaks, kes ühtegi südant ei laseks rahva vile-
suste vastu ükskõikseks jääda, kes mõistust teaduste ja
kõrgema, haatelikuma elu järele jannunema paneks.

Ei, sarmast elavust me siit ei leia. Selle aseme et
püüda kõike oma jõudu enese ja oma ümbruse haatelise elu
arendamiseks tarvitada, kisklevad inimesed üheskesis. Iasee
tuleb ringides ette, kes ikkagi midagi teevad. Kuid on ringe
olemas, kus küll tühist kisklemist elole, kuid saad ei teh-
ta üleüldse midagi.

Sellest siis tuleb, et paljud isikud sarmast ~~est~~ ^{est} ~~dorand~~ ^{est} ~~aus~~
test organisatsioonidest otseteel korporatsioonidesse lä-
hevad, ja ometi on nende mõlemate organisatsioonide sihidtei-
ne teisele risti vastu kaivad. Korporatsioonides kaotavad in-
imesed sellegi parema hinge omaduse ära, mis neid sala-
seltsidesse midagi otsima oli saatnud ja nad muutuvad hari-
likkudeks hallideks väikekodanlasteks, nendeks korra-
likkuse ja parajäsmeeelsuse kangelasteks.

Niis siis vaadake, missuguses kihis tahate Eesti elu, igal-
pool näete pilti: Vaimuste huvide puudus, teadusline lame-
dus ja pääliskaubsus, ning kõrgele kiidetud leivakannika paleus.

Kust tuleb see?

MÕNE KAMMITAVAD: SEE OLLA PIKA ORJAPÕLVE JÄRELKAJA. VÕIB VÄGA VÕIMALIK OLLA. KUID SIIN TAHAKS JU NEILE, KES MII-
ARU ON SAANUD, ÜHT ÜTELDA: KA PRAEGUSEL AJAL ON ORJAPÕLI MAK-
MAS. OLGUGI RAHVALE JURIIDILISELT "VABADUS" ANTUD, SIISKI ON
 $\frac{3}{4}$ EESTI RAHVAST ALLES OMA SUGUVENDADE, KUI KA SAKSA JUNKRU-
TE "VABAD ORJAD," KES MAJANDUSLISELT PEA VANADES ORJAJA
TINGIMISTES ELAVAD. SAATE TEIE ARU, ET ORJAPÕLI OMA VILETSUSTE-
GA INIMESE HINGE NÜRIDA KST TEHA VÕIB, TEMALT VAIMLISED HUVID
ÄRA RÕOVIB, MIKS EI ASU TEIE SIIS NENDE "VABADE ORJADE" VA-
BASTAMISE KALLALE. KUI TEIE PRAEGUSE EESTI HARITUD SELTS-
KONNA VÄIKEKODANLUSE IDEAALI ÕIGEKSI EI TUNNISTA, MIKS
KOHKUTE TEIE SIIS SOTSIALISTIDE RIDADESSE ASTUMAST, KES SELLE
VÄIKEKODANLUSE VASTU VÕITLEVAD, KEL SIHIKS ON "VABA ORJA" ISI-
KUT MAJANDUSLISTEST JA VAIMLISTEST KAMMITSAIST VABASTADA JA
TALLE VÕIMALUST ANDA IGAKÜLGSELT OMA VÕIMETE JA JÕUDUDE
KOHASELT ARENEDA.

MITTE HÕISKAMISEGA JA PEHME PESA LOOMISEGA EI MUUDI
MEIE PRAEGUST OLUKORRA, EI SÜVENDA ELU, V Aid KÕIKI NEID
KELLELE KALLIS ON RAHVA VAIMLINE ELU JA EDU, SOTSIALIS-
TIDE RIDADESSE KOONDADES JA SOTSIALISMI LIPU ALL INIMESE
TÄDELISE VABANEMISE JA ÜHEÕIGUSLUSE EEST VÕIDELDES, — MII-
SAA ME MEIE ENK TOIMA EESTI SELTSKONDA VUT, VÄRSKENDA-
VAT ELU KANDA, MIS ORJAEKISTELE VAADETELE JA SIHTIDELE
LÕPU TEEKS.

VEED SAMM! KIM

TÖÖKAHVA HINGES PUHTAD PÕUDED
MEID ÜHENDAGU VÕITLUS-VÄES;
NEID ÄRATAGU SARVE HÜÜDED,
KES SIPLĚB ORJUS-ÜNE VÄES!

EESMÄRGI SELGED IDEAALID
MEID VAIMUSTAGU VÕITLUS-VÄES.
EEST ÄRA RIKKAD RAHVAPÄALID,
EEST ÄRA - EESMÄRK MEIE KÄES.

ME TULEVIKU KALLID AATED
ON KÄLVDESSE KAIUTUD,
JA VÕITLUS-VERE VIKERKAARED
ÕO PILVEDESSE RAJATUD.

VEEL SAMM JA KULDSE KOIDU KIIRED
LU VÄÄRAVADRI RAUDIST ÕOD,
SEST PAISTMAS PRIIUS TAEVA VIRED -
KÖIK ALUSTAGEM PÜHA TÖÖD!

E. ANEHM.

MIS ON KAUNIM?

MIS ON KAUNIM:

LOOTA, ET VABADUS KOIDAB,
OOTA, ET VALGUS VÕIDAB,
JA VÕIDELDA VALGUSE EEST?

VÕI VÕIDELDA

TEADES, ET VABADUSEI KOIDA,

TEADES, ET VALGUSEI VÕIDA,

JA OMETI VÕIDELDA?

MIS ON KAUNIM:

MÕTELDA: KUI VALGUSEI KOIDA —

MÕTELDA: KUI VABADUSEI VÕIDA —

MIKS MINA VÕITLEN SIIS?

VÕI MÕTELDA:

OLEN PÄIKESE LÕODELAPS, EI KOIDU,

OLEN VALGUSE MEES, EI KÜLL VÕIDU,

MURDUDA ON MINU ELU?

Gustav Suits.

RUKKINURM

PÄIKE PÄIKET DÄRIB DÖRUL NII

RUKKIDÄRIB DÖRIB NII

RUKKIDÄRIB DÖRIB NII

KUMAR ÖHTUKIRIEST KALLAST SÄRÄV

MINU ISALE.

KUITOHAKSIN KANDA SIND PÄIKESE KULLASSE
MUMEDAST HAVAST, KUS PUKKAD SA AMMUJU VAIKSESTI,
EITTEKS MASEDA. SU HAVALE LANGESIN
ZÄÄLA TASA, TASA IULL' HAUDA HÜÜAKSIN:

"UINU, OH ISALE!"

OH, ÄRA LÄGE OMA UNENÄGUDE ILMA
SÄDEMEKEST HELGEST PÄIKESE MIILGEST,
EI HELKIVAIST TÄHLIST. SEST MIS SULLE PÄIKE KÄI IIAL
EI TÖÖTAKS, -
NII LÄIKIV, NII HELGE, - TA PEA SEDA UNUSTAKS.
UINU, O UINU!

TAALATA.

PÄIKSE DÄIKET DÄRIB DÖRUL NII

RUKKIDÄRIB DÖRIB NII

RUKKIDÄRIB DÖRIB NII

KUMAR ÖHTUKIRIEST KALLAST SÄRÄV

RUKKINURM.

PÄIKSE PAISTEL PAISUB PÖLLUL VILI,
RUKKIPEAD LONGUS HOIDVAD LIGI.
RUKKIVÄLI, KAUGE KODU TÄNAV.
KUMAB ÕHTUKIIRTEST, KULLAST SÄRAV.

NAGU MÜÜR, MIIDEISAB TÄHE RUKKINURM,
SEISAB, ÕOTAB, MULLAL TULEB ÜKSKORD SURM.
SEISAB, ÕOTAB, MULLAL TULEB TAU MEES,
SURMAB SIRPIL LÕIKAV VIKAT TEMAL KÄES.
MUKRALT RUKKIPEA ON VAJUND RINNALE,
TUMMALT VAATAB MUSTA MULLA PINNALE,
NAGU TÄHAKS TEMASULLE RÄAKIDA
KUIDAS KASVAS, ÕITSES, KUIDAS KAOSTA.
KUID EI TULE TEMAL VAL SÕMA SUUST,
LA SEE VAIKUS LÕIKAB LÄBI LIHAST LUUST.
MUKRALT RUKKIPEA ON VAJUND RINNALE,
TUMMALT VAATAB MUST MULLA PINNALE.

— — — — —
PÄIKSE PAISTEL PAISUB PÖLLUL VILI,
RUKKIPEAD LONGUS HOIDVAD LIGI...
RUKKIVÄLI, KAUGE KODU TÄNAV
KUMAB ÕHTUKIIRTEST, KULLAST SÄRAV...

KUHU?

TÕUSEVAD NEETUD KÜSIMUSED... KUHU? MISSUGUSTE IDEE-
DE JA IDEALIDE NIMEL? KUIDAS?.. EI SAA OLLA VASTAMATA NEID
KÜSIMUSI, EI SAA NEID IGNOREERIDA - NAD TULEVAD IGAL SAM-
MUL UUESTI, IGA SAMP, IGA TEGEVUS, IGA ENESEAVALDUS (KUI
ÜLEÜLDSE TEGEVUSES OLLAKSE, KUI ENNAST AVALDATAKSE) NÕU-
AB ÕIGUSTUST NÕUAB ENESELE KINDLAT TUGE. MEIE OTSIME
TULEVIKU SIINTE, TEGEVUSE JA ENESEAVALDUSE VORME, MEIE
IHKAME UUTE ILMAVAADATE, UUTE VÄÄRTUSTE JÄRGI. MEIE
OTSIME VÕITLUST, VÕITLUST VANADE KÕDUNEMUD VORMIDE VASTU,
MEIE OTSIME ELU - LAIA SÜGAVAT JA INTENSIIVIST - ELU KÕI-
SIS AVALDUSIS, RÕÖMUDES JA VALUDES. TARVIS ON SEDA, MIS
ÕIGUSTAKS MEID ENDI, MIS ANNAKS MEIE ELULE MÕTTE. TAR-
VIS ON IDEED, MIS SUUDAKS MEID ÜHENDADA, MIS SUUDAKS MEID
VÕITLUSELE, MIS ÜLEKS MEIEGA LAHUTAMATA SEOTUD, MIS MEI-
E SISE JA MÕTTE VÕRKS ANDA... SENNI, KUI SEDA EI OLE,
VÕI LAGUNEMINE, KIDUNEMINE PARATAMATU. EI VÕI JU ILMA
MÄSUTA MIDAGI KOOS SEISTA, EI SEISA KOOS KAS EE ÜRSUS, KUS
MÕNELT POOLT RAHULIKU SÜDAMEGA SELETATAKSE, ET NEID
KÕIKSI MUU ASI EISEO, KUI ÜHISED HUVID - MAJANDUSLISEL ALAL!
SARNANE ARVAMINE ON ISEENESEST KÜLL ÕIGE LAPSIK JA
ABSURDNE, SEST VÄLISED ASJAD, MAJANDUSLISED HUVID EI
SAA OLLA KEDAGI ÜHENDADA AATELISEKS TÖÖKS, EI OLE SE-
DA KUMAGI SUUTAMINE, - JA KUI MEIL MINEVIKUS ÜLEÄÄ

ENAM VÄHEM KINDLAMAT ÜHEMUST ON OLMUD, SIIS AINULT
 IDEELISEL ALAL - NIMELT VÕITLUSES TRAFARET ELUVORMIDE
 VASTU, VÕITLUSES ÜHISKONDLISE ÕIGUSETUSE VASTU VÕITLU-
 SES ISEVALITSUSE VASTU RAHVA VABASTAMISE EESTI - VÕIT-
 LUSES ISIKU VABASTAMISEKS. TÕSI, SEE VÕITLUS VÄIKEKODAN-
 LUSE VASTU ON SENNI KÜLL ÕIGE LEIGEIS VORMES AVALDU-
 NUD, KUID TA OLI ALATI OLEMAS, MEID ELUSTAMAS, TEGEVU-
 SELE VIRGUTAMAS. ET TA LEIGE JA SAAMATU OLI, SELLEST
 SIIS KA MEIE ALALINE NÖRRIKUS. SEE OLI KA LOOMULIK.
 EI OLMUD JU VEEL MILLEGI ÜLE TÄESTI KINDEL, EI SUUDE-
 TUD MILLELEGI ANDUDA - NING SELLE TAGAJÄRJEMAL MUU-
 SID LAHKPÜÜDED, HUUVITUSETUS JA PERIODILINE MASSI-
 LINE VÄLJASUREMINE. AGA MEIE PEAME KORD KINDLUSE-
 LE JÕUDMA, PEAME TEATAVATELE LÕPUSIHTSIIDELE TULE-
 MA. MEIE EI SUUDA HALGI ELUJÕULISEKS SAADA, KUI
 MEIE KA EDASPIDI RAHULISE SÜDAMEGA TEINE TEISELE
 VÕIME ÜTELDA: MEIE TEIEGA KOOS TÖÖTADA EITAHHA, MEIL
 EI LLE TEIEGA MIDAGI ÜHIST, MEIL ON AINULT ÜHISED MA-
 JANDUSLISED HUVID! SÄÄL VÕRES EI LLE TEINE TEISELE
 ÜHTEGI OMA ILMAVAADET VASTU SEADA; EI SUUDA TA SELGEKS
 TEHA, MIISUGUSTES PUNKTIDES MEED ILMAVAATELISED LAH-
 KUMINEKUD NII SUURED ON, ET KOOSTÖÖTAMINE VÕIMATUKSSAAB.
 SEDA USUTAKSE AINULT, ILMA ET VASTASE ENK ENESEGI VAATEID
 LÄHEMALT JÄRELE VAADATAKS. AGA IGASUGUSED LAHKPÜÜDED JA
 KILLUSTAMINE ILMA LÕSISE PÕHJUSETA, ILMA TÕSISE VAADETE
 LAHKUMINEKUTA ON ANDEKSANDMATU EKSISAMM, MIS KINDLASTI

HÄVINEMISELE LIGEMALE VIIB. KUID MÕNED EHK SUUVIVADKI, ET
MAD RÜTEM HÄVINEKYID, KAOKSID ELU HALLI^{SS}E ÜKSKÕIKSUSES-
SE PIKEMA AGOOMILISE VÕITLUSETA ENESE PAREMA ISIKU PÄ-
RAST ÜHEGI „NEETUD KÜSIMUSETA...“

SEST ELU MEIE ÜMBER ON LIG TÕNNE. TA PAINUTAB MEID
ENESE MÕÖTUDE JÄRELE, ILMA ET SEDA ISE AIMAKSIMEGI; TA FOR-
MULERIB MEIST HÄID PESALASI, EHEVAATLIKKA SELTSKONNA TEGE-
LASI, KARJERISTE, KÖRPOORANTE, „KÖRRALIKKA“ JA „MÕÖDUKAIID“
RIIGIKODANIKKA, TRADITSIONAALISTE ELUVORMIDE KAITSEJAIID, TUB-
LISID ISEVALITSUSE TUGESID JA ÜLEÜLDSE IGASUGUSEID EETILISI
JA ÜHISKONDLISI VÄIKEKODANLASI. MEID ÜMBRITSEV ELU ISE ON
SISUTA, LAME, KITSAS — ON PÕHJATU VÄIKEKODANLUS. TA SEISAB
KOOS TUHANDEIST INIMESE PSÜHIKASSE JA ÜHISKONDLISTESSE
VORMIDESSE ALALE JÄÄNUD TRADITSIOONEST, MIS KAUGEIST AJALOO
MOMENTIDEST SINNA KÜLGE ON JÄÄNUD AGA OMA VÄÄRTUSE
AMMU KACTANUD, SEE GA REGRESSIIVSEKS ELEMENTI KIS SA-
NUD. TÕSINE ELU ON ALALINE LÕDMATU LIIKUMINE, VOTE VÄÄR-
TUSTE LOOMINE, VÕITLUS VANADE KÕDUNENUD VÄÄRTUSTE
VASTU. ELU EI TÕHI KUMAGI KINDLATESSE, MUUTUMATA VORMIDESSE
SURUDA, VASTASEL KÖRRAL MUUTUBKI TA TRADITSIONAALSEKS, SAAB
SISUTUKS, PÄÄLISKAUDSEKS, LAMEDAKS JA KITSAKS. ELA „TASA
JA TARGU“, MÄBU „KÕIK TEISED“, MAHUTA ENNAST „UBA OLEVA-
TESSE RAAMIDESSE, PEA OMA „KÕRGEMAKS VÄÄRTUSEKS“, PA-
RAJUST JA KÖRRALIKKUST, ÄRA LASE HALGI ENESES TÕUSTA ELU
„NEETUD KÜSIMUSI“, MIS SIND HARILIKUST KIVINENUD TASA PINNAST
VÄLJA VISATA VÕVVAD! SARVASED ON VÄIKEKODANLISED, IDE-

KAALID" (!), SAHVANE ELU PIIRAB MEID, MATA AB MEID, E MESE
 ALLA, MIS ME SIIS, KUI MEIE OMA ISIKUT ÜMBRITSEVA ELU GA KOK-
 KOKÖLASSE VIDA TAHTES ISEE MESE HÄVITAME... KAS TAHA ME
 ENMAST HÄVITADA? KAS OLEME KANNU SELLEGA, ET MEIE
 ENESTEGI KESKEL KADUMISE ALGEL JÕUDSASTI IDAVEDA VÕI-
 VAD? EI, VAD MEIE TÕSTAME PROTISTI ELU E MESE VASTU,
 MEIE ASVAE VÕITLUSESSE KÕIGE VASTU, MIS ISIKUT SURUB,
 MEIE HÄVITAME UTILITAAR-KÕLBLISEN TRADITSIOONID, ÜLE-
 KOHTUSED ÜHISKONDLISE ELU TINGIMISED, RÕHUVA KEVA-
 LITSUSLISE KÕRRA. MEILE EI OLE TARVID DOAVAT MORALI,
 MIS KASUUSE SISU AHIJOKSUL ON KAOTAVUD JA MILLE
 SIHKIS ON LÕPMATA LIKOVAT ELU VANADES LIKUMATA KAA-
 MIDES HOIDA. MEIE VIHKAME NEID ÜHISELULISI VORME,
 MIS SUUREMALT HULGALT KÕIK OLEMISE TINGIMISED VÕ-
 TAVAD JA VAD ÜKSIKULE KÄHE ANNAVAD, KES AGA OMA VAMLI-
 SE EETILISE VÄÄRTUSE POOLEST ESIMESTEST ALATA MADALA-
 MAL SEISNIVAD. MEIE VIHKAME SE DA KORDA, MIS ÜKSIKU-
 LE OIGUSE ANNAVAB TERVE INIMESOO ÜLE PIIRAMATA VA-
 ATSEIDA, SE DA OIGUST OIGUSEGA JA JUMALUSEGA SANK-
 TSIOONERIDES. KÕIKE SE DA HÄVITADES SE ME MEIE ÜLES
 KÕRGEMA EETILISE VÄÄRTUSE - REAALSE ISIKU. MEIE VABAS-
 TAME ISIKU EETILISELT, ÜHISKONDLISELT JA POLITILISELT.

ÕMUSE, LOOGILISELT ON REAALFISIK OTSEKÕHENE ALG-
 VÄÄRTUS, MIS DE VUSI VÄÄRTUSTI LOOB, EAK OLEMAS OLEV AILE
 ASJULE VÄÄRTUSE ANNAVAB. TEISEST KÕLJEST ON ISIKU VÄÄRTUS
 SUBJEKTIIVNE MÕISTE, PSÜKOLOOGILINE FAKT, MIDA EITADA

EISA, JA MIS ISIKU KÄHESAMMATA EETILISELE KÕRBU, EEL
 TOSTAB. ET IIRK LÕPSELOOJALISELT KÕIKI VÄÄRTUSTE ALUS
 ON, SIIS MUUTUB TEMA ENESE VÄÄRTUS LÕDMATA SUUREKS,
 MIS OMAKORIDA KÕIK REAALSEN ISIKUD ÜHEVÄÄRTUSLISEKS
 TEEB. SELLEST OBJEKTIVEST LÕPSELOOJALISEST JA SUBJEK
 TIIVEST LÕPSELOOJALISEST IIRK KÕRGEMAKS VÄÄRTUSEKS
 TUNNISTAMISEST VÄLJAMINNES VÕIB REAALNE IIRK OLAGA AI
 MOLT SIIT ISEENES, EGA TÕHI MILSIL TINGIMISEL ABIVÕUKS
 ALA VDATUD SAADA, EI LÕDUSE KÄES, EI TEETE ISIKUTE SIH
 TIDE SAHVUTAMISEKS. JA KUI IIRK OLAGA LÕDUSE SEADUSEID
 ISIKUT E VEESE JÄRELE PÄIVUTAVAD, TEDA HÄVITAVAD KUI
 GITEDA TEETE KIRUTE PÕOLT ABIVÕUKS - TARVITATAKSE, MIS
 EI TÕHI MEIE VEEDE ORJAMEELISELT VÕITLUSETÄHTE SA
 DA, VAID PEEME ENNAST KÕRSEMA SUJUTAVUSE SIHVA
 TUNDES TERVE ILMA VASTU OMA ISIKU PÄRAST VÕITLUSESSE
 ASTUMA, VÕITMA EHIK VÕITLUSE LÄVÕEMA.

LÕDUSEL EI OLE SIITE LÕDUSE OBJEKTIVISEID SIITE
 EI OLE SEVI KEEGI ÜLESLEIDMID, PÄÄLE METAFÜÜSIKUTE
 SUBJEKTIVISTE SÕHLOSSIDE EINTAMISE. KUI IIRMESEL, REAAL
 SEL ISIKUD ON OMA SUBJEKTIVISED SIIND, SUBJEKTIVISEID
 JA TULEVIKU IDEAALID. TA VAB OLAGA SIIND ELUSSE JA LÕDUB
 SELLEGA AJALUD JA AJALOODISE PROGRESSI.

IIRMESE SUBJEKTIVISED LÕPUSIIND ON KÕLL ALATI LÕRO
 VAD, MUUTUVAD, KUI TEATAVAL SILMAPILGUL TALLE OMETI
 SUBJEKTIVIST-REAALISELT JA KINDLALT OLEMAS, TA TESEVV
 SELE KISU, ELULE MÕHE ANNAVAD. ELU MÕTE JA VÄÄRTUS

SEISAVAD ELUS ENESES, TA INTENSIIVSUSES, SÜGAVUSES JA LAIUSES. ELU INTENSIIVSUS, SÜGAVUS JA LAIUS SEISABSELLES, MIDA ROHKEM MINEVIKU JA TULEVIKU MOMENTE IGASSE LÄBIELATAVASSE MOMENTI KOONDARSE, MIDA ELAVAMALT, TÕELISEMALT MINEVIKU LÄBIELAMISED TULEVIKU IDAALIDEGA ÜHES SILMAPILGUS PÕIMITAKSE, (SEST ELU ON AJAS LIKUV PUNKT — SILMAPILK). SARVASED LÄBIELATAVAD MOMENTIDE READ ON ALUSEKS SUBJEKTIIVSELE TELEOLOGISMILE JA ANTROPOTSENTRISMILE.

INTENSIIVIMAT, SÜGAVAMAT JA LAIEMAT ELU ELAD VÕIB AINULT SEESUGUNE INIMENE, KES ISE VÕIMALIKULT LAI JA SÜGAV, KES KÕIK TEMA VÕIMED JA INDIVIDUAALSED OMADUSED IGAKÜLGSELT VÄLJARENEVUD ON. INIMESE ISIK ON KÕIGESVÜREM VÄÄRTUS, SELLEPÄRAST PEAB TA KA VÕIMALIKULT TÄIELIK OLEMA; TA ARENEMINE EI TOHI OLLA MILGI TINGIMISEL ÜHE VÕIME HÜPERTROOPIA TEISTE VÕIMETE APTROOPIA KULUL. IDEAALNE ARENEMINE EI SEISA KA KÕIKIDE VÕIMETE PÄÄLISKAUDSES, V Aid VÕIMALIKULT PÕHJALIKUS ARENDAMISES. KÕNELDakse SPE-TSIALISEERUMINEST JA LÕPULIKUST TÕO JAOTUSEST, KUI IDEAA-LIST, KUID MII NÄSTI SPETRIALIST, KUI KA DILETANT ON AINULT PÕOLIKUD INIMESED. Spetsialist EITEE PÄÄLE OMA PÄRATUD AINETE RINGI MILLEGAGI TEGEMIST, TA EI SAA MILLESTKI MUUST HUVILATUD, KÕIK MUUD ON TEMA JAOKS AINULT FIKTSIOOX. TA ELAB AINULT ÜHE OSAGA OMA TERVEST ISIKUST. TA EISVUUDA KA ÜHTEGI SEISVAT VÄÄRTUST LUUA, SEST TEMA TÕO ON PÕOLIK, TÜKELDATUD JA SIDEMELA. DILETANT PANEV KÜLL KÕIK OMA VÕIMED TEGEVUSSESSE, AGA NEID AINULT PEALISKAUDSELT AREN-

DADE. TA TEEB KÕIKIDE ASJADEGA TEGEMIST, KÕIK ASJAD HUUVITAVAD
TEIDA, AGA AINULT VÄHE. MÕÖDAMINNES. KATEMA ELAB PÖÖ-
LIKUT ELU JA EI SUUDA ÜHTEI VÄÄRTUST LUUA, SEST KATE-
MA JUUREST ON KÕIK PÖÖLIK JA SIDEMETH. SPEITSIALIST JA
DILETANT ON OMA SUGAVAMATEKTES TUNDEMÄRKIDES PEÄ ÜHE-
SUGUSED JA ÜHEVÄÄRILISED. LAHKUMINEKUD SEISAVAD AINULT
SELLES, ET SPEITSIALISTI TEAVUUSE PIIRKONDA KVULUVAD VÄH-
TUSED LIGEMAS SUGULUSES ON TEINE TEISEGA. KUNA DILETANT
NÄHTUSI TUNNEB, MILLE VAHEL ÜHENDAVAD JOONI VÄHEM ON.
KUMBKI EI LÕO NÄHTUSTE VAHELE ÜHENDAVAT SIDET, EILIDA
NEID ÜHISEISE SÜSTEEMI, EI LÕO ENESELLE ÜLEÜLDIST ILMA-
VAADET. AINULT SÜNTES NEMBE KAHE VAHEL SÜNTES SÜ-
GAVA JA LAHJA ARENEMISE VAHEL ON VÄÄRTUSLIK. TÄHTSAD
EIDOLE ÜHISI TEADMISED, KUI MI VÄD VÕTAKSID ENESE ALLAKÕIK
ALAD, VÄD NEMBE TEADMISTE ORGAANILINE ÜHENDUS SÜSTEEM,
NEMBE TEADMISTE JA INIMISE ÜLEELAMISTE PÕHJAL LÕODUD KIN-
DEL ILMAVAADE. TÄHTIS ON ARUSAAMINE ENESE ISIKU SIHTEIST
VÄLISE ILMA VASTU. INIMISE SUBJEKTIIVSUSED SIHID JA IDEAALID
ÜHE LAHJALISTE PÕHJALIKKUDE TEADMISTE GA ONCI AINULT SIIS
VÄÄRTUSLIKUD, KUI MI VÄD KINOLAKS, HARMÕÖNILISEKS ILMAVAATEKS
ON KINNEMENUD, KUI MI VÄD TEADUSLISELT IGAKÕLLELT LÄBLI VÄÄDA-
PUD ON, KRITILISELT JÄRELE KAALUTUD JA ENESE ISIKUGA
KÕKKUKÕLASSSE VIHDUD. SIIS MUUTUVAD NEED IDEAALID KÕIKU-
MATUIGS, SAHVAD VÕUTUVNISUSEKS. MILLETA ISIK TUDACI EI
OLE, MIDA TEMALT VÕITLUSETA VÕTA EI SAA. INIMISE ILMAVA-
ADE ON INIMISE ISE KÕIGIS TEMA AVALDUSTES, ON KÕRGENEETILINE VÄÄRTUS.

LIHA, UTELDakse, MEIL VÖIB IGALÜHEL KÜLL OMAD KINDLAD
 ILMAVAATED OLLA, KUID NAD ERINEVAD TEINETEISEST SEDAVÖRD
 OMA KOKKUSÄÄDE PÖÖLEST, ET NENDEL ~~PRE~~ PEA AEGU MIDA-
 GI ÜHIST EI OLE. ILMAVAADE VÖIB OLLA TEADUSLINE, FILOSÖOFILI-
 NE, EÖASI, TA VÖIB OLLA KUNSTILINE EHK JÄLLE POLIITILINE.
 MIS ON NÄITUSEKS FILOSÖOFIAL TEGEMIST KUNSTIGA EHK JÄLLE
 KUNSTIL POLIITIKAGA? ON JU NEED MIISUGUSE ALAD MIS TEN-
 NETEIST SUGUGI EI TARVITA.

SIN PEAME TÄHENNAMA, ET ASI KÖGUMI ÜMBERPÖÖRDUD
 ON. INIMESE VÄRMUTECEVUSE ALAD ON KÖIK TEINETEISEGA KÖH-
 GE LIGEMAS ÜHENDUSES. NAGU RASKE ON VAHET TEHA INTEL-
 LEKTUAALSE JA EMÖTSIONAALSE ILMA VAHTEL, MIISAMA RASKE
 ON VAHET TEHA FILOSÖOFIA JA KUNST, FILOSÖOFILISE JA KUNSTI-
 LISE ILMAVAATE VAHEL. ÜKS EHK TEINE NEIST ELEMENTIDEST
 VÖIB INIMESE MÖISTUSES KÜLL JUHTIVAL KOHAL OLLA, VÖIB REL-
 JEFSEMALT, KUJUKAMALT ESINEDA, KUID SEE EI TÄHENNDA, ET
 TA AINUKENE OLEKS. ÜHT OMADUST VÖIB JU KÜLL IGAKÜLGSELT
 VÄLJAARENDADA, TEIST MITTE, AGA SEE OLEKS KITJAS SPETSII-
 ALISE ERIMINE, OLEKS INIMESE ÜHE PÖÖLE HÄVITAMINE, TE-
 MA ELU INTENSIIVUSUSE JA LÄBIELAMISTE SUMMA VÄHENDAMINE.

ÖIETI ON FILOSÖOFIA JA KUNST ÜHE TERVE ILMAVAATE
 KAKS PÖÖLT. MÖLEMAD TÄIENDAVAD TEINETEIST, EELDAVAD TEI-
 NETEISE OLEMASOLU JA MIDA KINDLAMALT NAD ON KOKKUSULA-
 NUD, SEDA LAIEM, VÄÄRTUSLIKUM ILMAVAADE.

SACEASTI KÜULED ÜTELUST, ET "POLIITIKA" EI HÖVITAVAT, ET
 TA LUG KUIV OLEVAT, ET TA INIMESE ÜHEKÜLGSEKS, MASIN-

LIIGKES TEEB VÄL. POLIITILINE ILMAVAATE SEELI TÄIEST VÄLJAHJAOOL
FILOSOFIA JA KUNSTI VALDA. SOTSIALISTID TITAVAT FILOSOFIAST
JA KUNSTI.

MIDA EI OLE EKSKLUMAT KUI SARMASED ARVAMISED. KÕNEL
DA SOTSIALISMIST ENK „POLIITIKUMI“ KUI ISESELVAST ALAVÄÄR-
TUSLISEMAST NÄHTUSEST OLEKS ABSURDNE. TÕUJUTADA, ET SOTSIA-
LISTID KUNSTI JA FILOSOFIAST MIDA EI TEEA, ET VAD ÜHT
KUI TEIST IGNOREERIVAD, OLEKS LIIG ÜLEKOHANE. SEST MIS
ON SIIS SOTSIALISTIS-POLIITILINE ILMAVAATE? TA ON MIHU
ARVATES AINULT JÜNTES FILOSOFILISE JA KUNSTILISE VAHEL,
NENDE MÖLEMATE ORGANILINE ÜHEMUS, SÜGAVA, LAIA JA
HARMOONILISE ISIKU TÄIELINE AVALDUS. ALUSEKS, BAASIKS
IGALE ILMAVAATELE ON TINGIMATA FILOSOFIA, KUI JÜSTEEM,
ÜHINE SIIDE KOGEMUSLISTE AUTUSTE VAHEL. ELULISEKS VED-
RUKS IGALE ILMAVAATELE ON INIMESELE OMANE LÕPMATU
TUNG UUTE VÄÄRTUSTE, UUTE VORMIDE LOOMISE JÄRELE; IGA-
VENE RAHULOLEMATUS OLEMASOLEVATE VORMIDE VASTU,
SELLE VASTU, MIS JUBA KÄTTE ON VÕIDETUD. JA SOTSIALISTIS-
POLIITILINE ILMAVAATE EI OLEGI MUUD, KUI RAHULOLEMATUS
OLEVIKUGA, IGAVIGUSE ORTODOKSAALSE, KIVI MENDU SEIKAKUGA,
PÜJE LUUA UUSI VORME, LÕPMATU EDEVENEMISE, PROGRESSI IDE-
AAL. KES JULGEB ÜTELDA, ET SOTSIALISTILINE PROGRESSI IDE-
AAL AINULT ÖKONOOMILISIA-POLIITILISEL ALAL MAKSEV ON, ET
TAL NIMISE KÕRGEIMATE, PEENEIMATE VAIMUTE GEVUSTE-
GA MIDA EI TEEGEMIST EI OLE! EI! TA ON ÜTSEKOHENE JÄREL-
DUS FILOSOFILISTEST EHTUSTEST, LÄBI PÕIMITUD INIMESE SÜGAI-

21. VÄHMA AVALDUSEGA — KUNSTIGA; TEMA SIHIKS ON UUTE VÄÄRTUS-
32. TE LOOMINE KÕIGIL INIMISE VAIMUTEGEVUSE ALADEL. EITADA
13. SOTSIALISTIS- POLIITILIST ILMAVAADET ENESE ISIKUS TOHIDAI-
13. NULT SEE, KES VÕIB AINSOLVUTSSESSE LUKUMATUSESSE, KELLELE
32. OLEMAVÕLEVAD VÕRMID MIDAGI ENAM SOOVIDA EI JÄTA, KELLE
13. OIA ISIKI ÜMBRUSEGA, ÜMBRITSEVATE OLUDEGA TÄIELISES KOKKUKÖ-
-M LAS ON, KES KUSKIL SÜRUMIST EI NAE, KEL IGASUGUNE LOO-
23. MISE TUNG PUUDUB. INIMASE PSÜÜKILINE KOKKUSÄÄDE ON
13. AGA TEISTISUGUNE, SELLEPÄRAST ON SARNANE EITAMINE
-03. HALATSEMISEVÄÄRILINE ENESEPETUS JA KUULUB MADALAMATE
VAIMUTEGEVUSTE HULKA. —

-20. SÄÄL TULEVAD VEEL TEISED JA ÜTLEVAD: ENNE KUI MEIE
-13. KEDAGI ÕPETAMA LÄHEME, PEAME ENESELE VÕIMALIKULT PAL-
JU TEADMISI KOGUMA, SELLEPÄRAST ÜTLEME LAHTI IGASUGU-
23. VUSEST VÕITLUSEST JA SÜVENEME ENESE ISIKU TÄIENDAMISELE
-13. — SÄÄME ENESE SIHIKS ENESEHARIDUSLISE PRINTSIIBI. EI
13. OI POLE RASK ÜTLEDA, KUHU SEESUGUSTE PRINTSIIPIDEGA VÄLJA
13. JÕUTAKSE. SEST NEED ÜTLEJAD ISE ON ISIKUD, KES IGASU-
-13. GUST VÕITLUST PÕLGAVAD, KES KUMAGI VÕITLUSESE EI ASTU
-13. VÄLJA ENESEHARIMISE OMA HALGUSE KAITSEKS VÄLJA ON MÕTEL-
13. JÕVNUD. MIS ON SIIS „ENESEHARI^{DU}LINE PRINTSIIP”? TÄHENDAB
13. A TÄHISIKU ARENEMIST VÕIMALIKULT LAIAKS JA SÜGAVAKS, SIIS
32. PEAB PARATAMATA SÄÄL JUURES OLEMA ELU JA VÕITLUS IN-
32. DIVIDUAALSUSE PÄRAST, MIDA AGA „ENESEHARIJAD” TÄIELIKULT
-13. EITAVAD. KUI PUUDUB ENESEHARIMISE JUURES AKTIIVNE
32. VÕITLUS, SIIS EI VÕI ISIKU ARENEMISEST JUTTUGI OLLA JA.

ENESEHARIDUSLINE PRINTSIIP MUUTUB SISUTA SÕNAKÕLKSUKS,
LIPUKS, MILLEGA ENESE SISEMIST JÕUETUST PEIDETAKSE.
SELLE KÕIGEKA EI OLE MEIL MIDAGI TEGEMIST.

MEIE EI TAAHA LIHKUMATISSE OLEKUSSE KADUDA, MEIE EI
SÄÄ OMAKI IDEAALIKS MITTE PALJA TEADMISTE KOGUMISE,
SPETSIALISEERIMISE EGA "ENESEHARIDUSLISE PRINTSIIBI," V Aid
MEIE LOOME ENESELE KINDLA ILMAVAATE, MILLE KESKPUNK-
TIKS ON REAALNE ISIK. SELLEST SEISUKOHAST VÄLJAMINNES
HINDAME OMA ÜMBRUST JA LOOME OMA IDAALID. SELLESEI-
SUKOHAGA KOKKUKÖLAS SÄÄME MEIE ÜLES ISIKU IGAKÜLG-
SE LAIA JA SÜGAVA ARENEMISE PRINTSIIBI.

MEIE EI OTSI OMI IDAAL E METAFÜÜSILISTEST KÕRGUS-
TEST, V Aid ELUST ENESTEST, INIMESE PSÜÜKILISTE ELEMEN-
TIDE SUMMAST.

MEIE ILMAVAATE ON REVOLUTSIIONILINE, TEMA SISUKS
ON PARAHAMATU EDENEMISE, PROGRESSI OIGEKSTUNNISTA-
MINE, IGAVESE LIHKUMISE IDAAL. EI OLE JÄADAV AID
OBJEKTIVUSEID VÄÄRTUSI, MILLE VASTU INIMENE MIDAGI EI
OT SUUDA. MIDA TA ÜMBERHINMATA EI JÕUA, V Aid IGAVENE
VÄÄRTUS ON — KÕIKIDE VÄÄRTUSTE ALALINE ÜMBERHIN-
NAMINE, ALALINE TUNG UUE JÄRELE. SEE TUNG ONGI,
MIS MEID ÜHENDADA SUUDAB, MIS MEILE KINDLUSE JA
VÄÄRTUSI ANNAB, ILMA ET MEILT ARVIS OLEKS ENNAST ÜHE
KITSA VAIMLISE VOOLU, OIGU KUNSTILISE EHK FILOSOFILISE,
RAHMIDESSE SUKUDA, KUI MEIL HGA KÕLALT, REVOLUTSIION-
ILIST TEMPERAMENTI JA MÄSSULIST JÕUGUST ON EETILISE

JA ÜHISKONDLISE VÄIKEKODANLUSE KANTSIDE LÕHKUMISEKS. FILOSOFILINE MÕTE JA KUNST ON AIMULT KONKREETSED VORMID, MILLESSE SARVANE LÕHKUMINE JA LIIKUMINE MAHUTUB.

SEE OLEKS MEIE ILMAVAATE ÜLEÜLDINE ISELOOM, ILMA ET MEIE SIIN JUURES KATSUKSIMEGI ÜRSIKASJUSSE TUNGIDA. SAMATI EI TANA MEIE NENDE PRAKTILISTE SAMPUDE KONKREETSETE VORMIDE JUURES PEATADA, MIDLES SEE REVOLUTSIONILINE INDIVIDUALISTLINE ILMAVAATE AVALDUKS. KUID NEED VORMID JÄRGNEVAD PARATAMATU JÄRJEKINDLUSEGA SELLE ILMAVAATE ALUSTEST JA ON MEILE JUBA KÕLLALT TUTTAVAD.

MEIE TEE ON VÕITLUSE TEE... VÕITLUS SUBJEKTIIVISTE VÄÄRTUSTE, OMADE PAREMATE, PUHTAMATE PÕVETE JA IDEAALE EEST, OMA EETILISE ISIKU EEST... SELLELE TEELE ASTUME MEIE TENDES MIS MEID SÄÄL DOOTAB... PETTUMUSED, MURDUMISED, KANNATUSED, HÄVINEMINE... KUID SEE KÕIK EI SUUDA MEID KOHUTADA, EI SUUDA MEID ISEENNAST, OMA IDEAALE JALGADE ALLA TALLAMA SUNDIDA, ENESE ISIKUT ÜMBRITSEVA VÄIKEKODANLUSEGA KOKKUKÕLASSE VIIMA. PAREM JUBA VÕITLUSES LANGE DA, „HÄVINEDA SUURE JA VÕIMATU PÄÄL!“ SIIS EI HÄVITA MEIE OMI IDEAALE, OMA NOORUST. JA MEIEGI KOHTA ON MAKSEV SEE LOOSUNG, MIDA EESTI NOORESOO PAREMAD ESITAJAD JUBA KÜMNE AASTA EEST ÜLES SÄÄDSID: „NOORUS KOHUSTAB!“ NOORUS KOHUSTAB KA MEID SURMADÕLGAVALE VÕITLUSELE - REVOLUTSIONILISELE VÕITLUSELE ÜHISKONDLISTEL, POLIITILISEL JA EETILISEL ALAL.

KAUGED KELLAD

NAGU TUUL VAST MÄNGIB TORMIS,
MÕHAB IMELIKKU VIIT
VÄRIB NII KELLA TORMIST
HÕBEDANE HEALE VIIT.

KOSTVAD KELLAD,

ÕRMAD, HELLAD,

HÕBEDASED LÄBI ÕHU.

KAUGED KELLAD,

ÕRMAD, HELLAD

KOSTVAD LÄBI ÕHU...

MEELE TULEVAD NEED AIAH

MIS ON MÕODA LAINUD AMMU,

AH, VEED MUKRAD, MUKRAD RAJAD,

MIDA MÕODA SEADSIN SAMMU.

MEELE TULEVAD NEED PÄEVAD,

KUS ON RÕOMU, KURBUST TUNTUD,

KAS VEEL SILMASEDA NÄEVAD,

KUNA NOORUS KADUN'D, MURTUD.

KOSTVAD KELLAD,

ÕRMAD, HELLAD,

HÖBEDASED LÄBI ÕHU...
KAUGED KELLAD,
AH, NII HELLAD,
KOSTVAD LÄBI ÕHTU ÕHU...

IA KUI MAHAJÄETUD MAJA,
NII ON NUKKER MIINU RIND.
MÖÖDA LÄINUD ELU KAJA
MÕHESKI NII PIIMAB MIND.
IA, JUST NAGU RINDADELE
LANGES IGA KELLA HOOP,
LÄRJESE NII MU SÜDAMELE
LEIMA IGA HELI TOOB.

KOSTVAD KELLAD,
ÕRNAD, HELLAD,
HÖBEDASED LÄBI ÕHU...

KAUGED KELLAD,
KAUGED KELLAD

HELISEVAD ÕHTU ÕHUS.
NAGU TUUL VAST MÄNGIB TORMIS,
MÕHAB IMELIKKU VIIT,
VÄRISEB NII KELLA TORMIST
HÖBEDANE HEALE NIIT.

PUHUGUTULED.

PUHUGUTULED,

MÄSSAKUINA;

PUHUGUTULED

ILMLÖPMATA!

KOHAGUTULED

JA HÕNAKU HUUL.

KOLAGU LUILED

ME SULETUD SUUL!

T'EADKE, ET TORMIDE LEEKIDE SEES

AHELAIST VABASTAJA VÕITLUS ON EES;

ELU VÕITLEB, ELU VÕIDAB ALATI,

KÜLLALT TEMA PÜHA SIHTI SALATI!

E. ANEHIM.

SISEKORD.

VOITLUSE RADADEL.

PILK TAGASI.

RÄNDAJAD. E. ANEHIM.

LAIUL HEINAMAIL. VALEV.

ÕHTUL. VALEV.

SÜGISEL. VALEV.

JÕ MUST. E. ANEHIM.

SÜGIS ÕHTUL. VALEV.

PILDIKE EESTI HARITUSELTSKONNA ELUST. - S.

VEEL SAMM. E. ANEHIM.

MIS ON KAUNIM? GUSTAV SUITS.

MINU ISALE. TAALATHA.

RUKKI NURM.

KUHU.

KAUGED KELLAD.

PUHUGU TUULED. E. ANEHIM.

